

Välfärd

SCB

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Arbetslösheten bland unga - hur stor är den egentligen?

- Världens befolkning höjer sin utbildningsnivå
- Kvinnors företagande ska öka
- Vi lägger mindre pengar på mat

Nr 3
2009

Å andra sidan

När jag för en tid sedan städade bland papper och böcker hittade jag några nummer av Valfärdsbulletinen, som var Valfärds föregångare. De var från mitten av 1980-talet – nästan 25 år sedan.

Jag ger här några exempel på artiklar. ”Kvinnor nomineras men inte på valbar plats”. Av artikeln framgår köns- och åldersfördelningen före och efter riksdagsvalet 1982. Valresultatet visade då, liksom nu, en ”för-gubbning” bland de folkvalda. Jämför vi med dagens sammansättning i riksdagen har det dock hänt en del för att jämna ut könsskillnaderna, men knappast någon förnygring. Det ska bli spännande att se vad som händer i kommande val – och hur artikeln i Valfärd då ser ut.

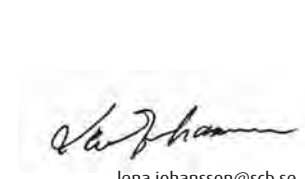
EN ANNAN INTRESSANT ARTIKEL har rubriken ”Arbetstiden utan betydelse för egenproduktionen?” Den visar på resultaten av några frågor ställda till svenska folket i åldern 16–74 år. Frågorna rörde hemmaproduktion. Här är några resultat: år 1983 åt 69 procent av ensamstående och 86 procent av sammanboende

hemlagad middag. Samma undersökning visar att två tredjedelar av hushållen bakar matbröd och att hushåll i småhus reparerar själva för 3 600 kronor.

SLUTLIGEN VILL JAG OCKSÅ NÄMNA några artiklar som jag själv var med och skrev. De handlade om könssegregeringen på arbetsmarknaden och löneskillnader mellan kvinnor och män med rubriken ”Maskinvård värdefullare än sjukvård”. Inte mycket har hänt på 25 år inom dessa områden?

Ja, så skrevs det i Valfärdsbulletinen då. I det här numret av Valfärd kan du läsa om hur det ser ut i dag.

Med detta nummer avslutar jag mitt arbete som redaktör för Valfärd och hälsar Alexandra Kopf-Axelmann välkommen som min efterträdare.

lena.johansson@scb.se

Innehåll

Arbetslösheten bland ungdomar – vad säger egentligen statistiken?.....	3
Mer pengar på fritid än mat.....	6
Utrikes födda och äldre allt viktigare som arbetskraft.....	8
När kan jag gå i pension?.....	10
Statistikskolan: Att ge platsen ett värde.....	12
Stor global tillväxt av högskolestuderande.....	14
Svenskars rörlighet över gränserna ökar.....	16
Företagande – något för kvinnor.....	18
Nya äktenskapslagen: Fler kvinnor gifter sig.....	20
EU-statistik.....	21
Allt fler ungdomar behöriga till högskolan.....	22
Unga överger papperstidningen.....	24
Notiser.....	26
Baksidan: Lägre faktisk pensionsålder för kvinnor än män inom EU	

Nästa nummer kommer ut i december 2009

Valfärd sedan 1981

utges av
STATISTISKA CENTRALBYRÅN
med syfte att i lättillgänglig form presentera och analysera aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning. Tidskriften är öppen för bidrag från experter såväl inom som utanför SCB. Författarna svarar själva för åsikter som framförs.

© 2009, Statistiska centralbyrån

Citera gärna men ange källan:
SCB:s tidskrift Valfärd

Redaktion

Susanne Ekholm	08-506 945 97
Lena Johansson	46 47
Alexandra Kopf-Axelmann	43 51
Anna Nyman	45 94
Hans Heggemann	019-17 68 10
Kenny Petersson	65 62
Peter Öberg	67 85
Åsa Westlund, layout, diagram	08-506 949 15

Redaktionsråd

Anna Wilén, ansvarig utgivare
Eva Hagsten
Jack Hansson
Kjell Jansson
Anders Sundström
Martin Villner

Adress

Tidskriften Valfärd
Statistiska centralbyrån
Box 24300, 104 51 Stockholm
Fax: 08-506 947 72
E-post: tidskriften.valfard@scb.se
Webbplats: www.scb.se/valfard

Prenumerationer

SCB, Publikationstjänsten
701 89 Örebro
Tfn: 019-17 68 00
Fax: 019-17 64 44
E-post: publ@scb.se
Prenumerationspris 2009
helår (4 nummer): 350 kr
Lösnummer: 90 kr
exkl. moms

Omslagsfoto:
Lena Blåsjö-Jansson

Medlem i

**SVERIGES
TIDSKRIFTER**

ISSN 1654-6710 (online)
ISSN 1651-6710 (print)
URN:NBN:SE:SCB-2009-A05T10903_pdf (pdf)

SCB Tryck Örebro, september 2009

Arbetslösheten bland ungdomar – vad säger egentligen statistiken?

En vanlig missuppfattning när man diskuterar ungdomsarbetslöshet är att var fjärde ungdom i Sverige är arbetslös. En annan är att den höga arbetslösheten är en ny företeelse som har uppkommit i spåren av den finansiella krisen. Att beskriva och analysera arbetslösheten bland ungdomar i Sverige kräver att man tittar på många olika aspekter. Här belyser vi några av dem.

Den officiella arbetslöshetsdefinitionen i arbetskraftsundersökningen (AKU) ändrades i oktober 2007. I enlighet med EU:s förordningar – som utgår från FN-organet International Labour Organizations (ILO) internationellt vedertagna arbetslöshets-

definition – ingår heltidsstuderande som söker och kan ta arbete i den nya definitionen av arbetslösa och därmed också i arbetskraften.

Tidigare ingick denna grupp i ”ej i arbetskraften” vilket innebär att arbetslöshetsnivåerna då var lägre. Att heltidsstuderande som söker och kan ta arbete nu ingår i arbetslöshetsdefinitionen får särskilt starkt genomslag på ungdomsarbetslösheten, inte minst mot bakgrund av att det är många ungdomar i gymnasiet och på högskolan som söker

extrajobb. Dessa räknas i AKU som heltidsstuderande som söker arbete och definieras därmed som arbetslösa. Den nya definitionen

är en av orsakerna till att arbetslöshetsstatistiken bland ungdomar lätt kan misstolkas, speciellt om jämförelser görs bakåt i tiden med statistik som baseras på den gamla definitionen.

UNDER DET FÖRSTA halvåret 2009 var i snitt 172 000 personer (15–24 år) arbetslösa enligt AKU. Cirka 78 000 av dessa eller drygt 45

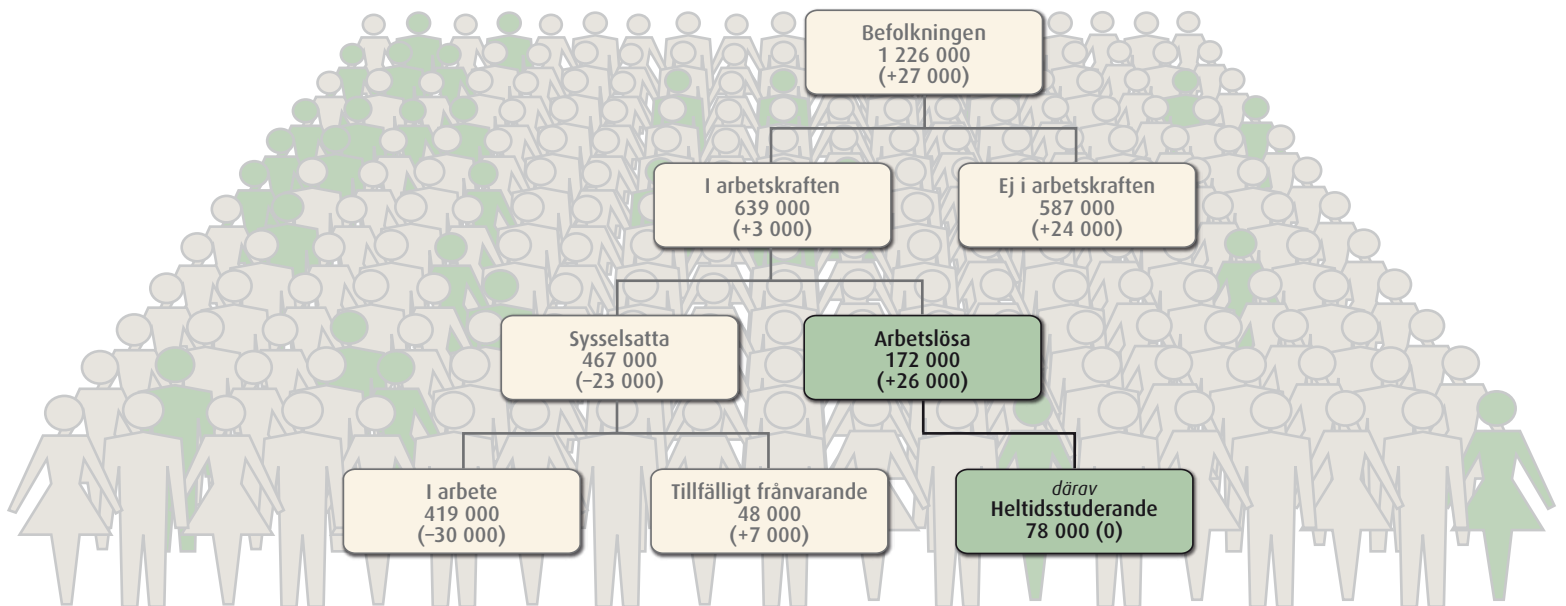
procent utgjordes av heltidsstuderande som sökte arbete. Som andel av arbetskraften (15–24 år) utgjorde de arbetslösa ungdom-

marna närmare 27 procent. Det var alltså cirka var fjärde ung i *arbetskraften* som var arbetslös. Befolkningen (15–24 år) uppgick under det första halvåret 2009 till i snitt 1 226 000 personer vilket innebär att de arbetslösa ungdomarnas andel av *befolkningen* var cirka 14 procent. Om man

”...arbetslösheten kan mätas på olika sätt beroende på vilken grupp man är intresserad av”

Närmare hälften av de arbetslösa ungdomarna är heltidsstuderande

Samband på arbetsmarknaden första halvåret 2009 (15–24 år)

Inom parentes anges förändringen jämfört med första halvåret 2008
Källa: SCB (AKU).

enbart fokuserar på arbetslösa som inte är heltidsstuderande blir arbetslösheten ännu lägre. Det här är bara exempel på hur arbetslösheten kan mätas på olika sätt beroende på vilken grupp man är intresserad av. Det är också viktigt att notera att en del ungdomar som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden inte fångas upp av arbetslöshetsstatistiken.

OBEROENDE AV VILKET SÄTT som används kvarstår det faktum att arbetslösheten bland ungdomar (ej heltidsstuderande) har ökat kraftigt sedan hösten 2008, vilket är oroväckande. Erfarenheten visar dock att ungdomar drabbas först då konjunkturen viker, vilket bland annat beror på att många ungdomar har tidsbegränsade anställningar.

Det goda arbetsmarknadsläget som rådde före den finansiella krisen gynnade ungdomar i form av högre sysselsättning och ett lägre antal arbetslösa. Under se-

nare delen av 2008 blev det allt tydligare att arbetsmarknaden för ungdomar hade svängt. Under de två första kvartalen 2009 har denna trend förstärkts, speciellt i åldersgruppen 20–24 år, både bland män och kvinnor.

Under det första halvåret 2009 ökade arbetslösheten (15–24 år) med 26 000 personer jämfört med samma period föregående år. Samtidigt minskade sysselsättningen med nästan lika många personer. Antalet personer utanför arbetskraften ökade med 24 000 under samma period.

En majoritet (77 procent) av alla unga som befann sig utanför arbetskraften det första halvåret 2009 var personer som studerade och som inte ville arbeta. Antalet som inte ville arbeta och som varken var studerande eller sjuka uppgick till 31 000 personer eller drygt 5 procent. Statistiken ger inget svar på hur långt ifrån arbetsmarknaden dessa personer var, men troligen hade en stor del av dessa etableringssvårigheter

på arbetsmarknaden. I rapporten ”Unga utanför, (SOU 2003:92)” uppskattades att 25 000–30 000 16–24-åringar per år hade mycket tydliga etableringssvårigheter på arbetsmarknaden. Utrikes födda ungdomar var överrepresenterade.

SEDAN HÖSTEN 2008 har särskilt antalet arbetslösa män (15–24 år) ökat kraftigt, vilket kan ha sin förklaring i att en del av dem har varit sysselsatta i den hårt drabbade tillverkningsindustrin.

Trots att arbetslösheten bland ungdomar har ökat kraftigt sedan hösten 2008 är nivåerna än så länge inte exceptionellt höga. Arbetslösheten låg på nivåer kring 25 procent även under delar av 2005 och 2006.

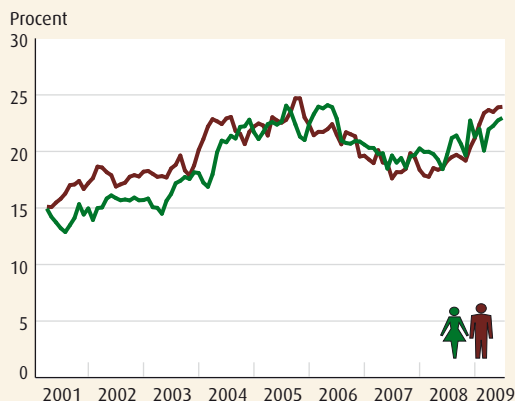
EN AV DE BIDRAGANDE orsakerna till att arbetslösheten bland unga är hög är sannolikt att de stora barnkullarna som föddes i slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet har blivit en del

av den arbetsföra befolkningen under de senaste åren. Antalet personer i åldersgruppen 15–19 år uppgick till drygt 641 000 personer år 2008, vilket var en ökning med närmare 133 000 personer i jämförelse med situationen år 2000. Antalet personer i denna åldersgrupp har nått sin kulmen nu och kommer framöver att minska i antal enligt SCB:s befolkningsprognos. Antalet personer i åldersgruppen 20–24 år uppgick till drygt 580 000 personer år 2008, vilket var en ökning med knappt 64 000 personer i jämförelse med år 2000. Denna åldersgrupp kommer att öka i antal under de närmaste åren och nå sin kulmen år 2013. Antalet personer 20–24 år kommer då att uppgå till 664 000 personer, vilket är en ökning med 84 000 jämfört med 2008. Detta kommer med all sannolikhet att inverka på konkurrensen om både jobb och studieplatser framöver. Totalt har alltså åldersgruppen 15–24 år ökat med närmare 200 000 personer

Arbetslösheten bland ungdomar högre år 2005 än i dag

Arbetslöshet bland kvinnor och män (15–24 år),
januari 2001–juni 2009

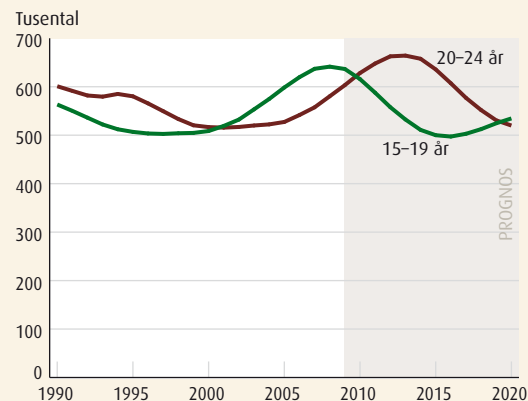

Tidserien är säsongrensad, vilket innebär att variationer som är normala för säsongen rensas bort. Det görs för att kunna dra slutsatser om eventuella förändringar från en månad till nästa.

I april 2005 genomfördes stora förändringar i AKU. Tidigare värden har räknats om för att motsvara dessa förändringar, så kallad länkning.

Stor ökning av 20–24-åringar framöver

Folkmängd 1990–2020 i åldern 15–19 år och 20–24 år

hittills sedan början av 2000-talet, vilket är viktigt att ha i åtanke då utvecklingen av ungdomsarbetslösheten studeras.

MYCKET TALAR FÖR att antalet arbetslösa ungdomar kommer att öka ytterligare både till följd av det rådande läget på arbetsmarknaden, men även som en konsekvens av den demografiska utvecklingen. Exakt hur hög arbetslösheten bland ungdomar kommer att bli återstår att se. En faktor som även kan påverka nivån på arbetslösheten är gruppen heltidsstuderande som söker arbete. Kommer de att öka eller minska i antal i samband med att antalet personer i åldersgruppen 15–19 blir färre och åldersgruppen 20–24 blir fler? Innebär en svagare efterfrågan på arbetsmarknaden att de heltidsstuderandes benägenhet att söka extrajobb ändras? Kommer fler att lämna arbetskraften för studier?

Trots att ungdomarnas situation på arbetsmarknaden är ansträngd för tillfället, finns det hopp om att situationen kan förbättras när konjunkturen vänder uppåt och detta så småningom får genomslag på arbetsmarknaden. En positiv aspekt är att arbetslöshetsperioderna generellt sett är kortare bland ungdomar jämfört med personer i övriga åldersgrupper. Även vid en internationell jämförelse har ungdomar i Sverige relativt korta tider i arbetslöshet. ●

Författare

Dan Grannas
arbetar som analytiker på analysenheten på Arbetsmarknadsdepartementet
tfn: 08-405 38 73
e-post: dan.grannas@employment.ministry.se

Foto: Sara Pettersson, Nordic Photos

Mer pengar på fritid än mat

Hushållens utgifter har ökat med 35 procent under de senaste 30 åren. Samtidigt har fördelningen mellan olika typer av utgifter förändrats. Utgifter för bostad, transport samt fritid och kultur har ökat medan utgifter för livsmedel har minskat. Sedan mitten av 1990-talet lägger vi mer pengar på fritid och kultur än på livsmedel.

Både hushållens inkomster och utgifter har ökat avsevärt sedan slutet av 1970-talet. De genomsnittliga utgifterna för hushållen i Sverige har under perioden 1978–2008 ökat från 216 000 kronor till 291 000 kronor. Det är en ökning med 35 procent, när man tagit hänsyn till inflationen.

UTGIFTERNAS FÖRDELNING inom hushållet kan förändras av två orsaker. Den första är att priserna på olika varor och tjänster kan ändras, vilket påverkar hur stor del av utgifterna som går till en viss utgiftspost. Om till exempel räntorna går upp så blir alla som har bostadslån tvungna att lägga större del av sina utgifter på bostendet och om priset på skor går upp lägger hushållen mer pengar på skor. Den andra orsaken är att konsumtionsmönstret kan ändras genom att vi köper ett större hus eller tio par skor istället för två.

Räknat i kronor har fördelningen mellan olika typer av utgifter förändrats en hel del. Utgifterna för bostad, transport samt fritid och kultur har ökat väldigt mycket, medan utgiften för livsmedel har minskat. Intressant är också att utgiften för både alkoholhaltiga drycker och för tobak har minskat.

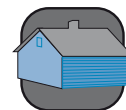
Foto: Åsa Westlund

Högre utgifter för fritid och kultur och lägre för livsmedel

Hushållens utgifter i kronor efter olika utgiftsposter

Kronor	1978	1988	1996	2008
Bostad	43 900	56 000	70 000	71 600
Livsmedel	40 100	46 000	33 800	36 800
Utemåltider	6 800	9 000	7 600	10 500
Alkoholhaltiga drycker	4 400	4 700	3 800	3 900
Tobak	3 400	2 800	2 800	2 200
Förbrukningsvaror	5 400	5 100	5 100	5 900
Hushållstjänster	8 500	15 600	13 700	10 300
Kläder och skor	17 400	17 000	12 500	14 900
Möbler, inventarier m.m.	18 900	11 800	7 800	17 300
Hälso- och sjukvård	3 000	4 100	5 400	6 600
Transport	32 800	37 100	30 600	50 300
Fritid och kultur	30 900	37 700	39 900	54 900
Totala utgifter	215 500	247 000	236 500	290 900

Uppgifterna är omräknade till fasta priser, det vill säga hänsyn har tagits till inflationen.

BOENDETS ANDEL AV UTGIFTERNA var som högst i mitten av 1990-talet. Då gick 30 procent av hushållens utgifter till boende. År 2008 var denna andel 25 procent. Utgifterna för fritid och kultur har successivt ökat, från knappt 15 procent 1978 till närmare 20 procent i dag. Från och med år 1995 lägger vi mer pengar på fritid och kultur än på livsmedel.

Livsmedlens andel av de totala utgifterna har minskat kraftigt sett i ett längre perspektiv. År 2008 gick 13 procent av utgifterna till livsmedel, för 20 år sedan var andelen 19 procent. När det gäller

livsmedel finns dessutom data som visar att över 30 procent av hushållens utgifter för 50 år sedan gick till livsmedel. Från en tredjedel av utgifterna till en årtondel på ett halvt sekel.

Inom gruppen livsmedel har utgiften för grönsaker och bröd ökat, medan utgifterna för övriga livsmedelsgrupper har minskat. Samtidigt som utgiften för grönsaker ökat har utgiften för potatis mer än halverats. För 30 år sedan lade hushållen bara dubbelt så mycket pengar på grönsaker som på potatis. I dag är det tio gånger så mycket.

Minskad andel av utgifterna går också till kläder och skor medan fritid och kultur utgör allt större andel. När det gäller fritid och kultur är det bland annat utgifter för TV-apparater och olika typer av mediaspelare som har ökat stort de senaste åren.

STORLEKEN PÅ UTGIFTERNA och fördelningen mellan utgiftsposterna ser mycket olika ut för till exempel barnfamiljer och ensamstående. Ensamboende (ensamstående utan barn) lägger störst andel på boendet, cirka en tredjedel av de totala utgifterna mot en fjärdedel

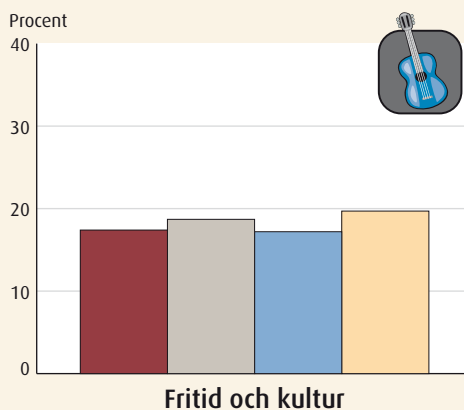
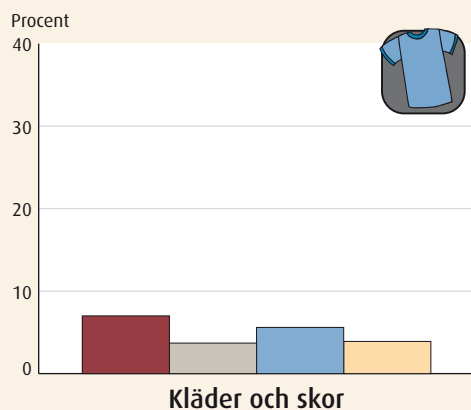
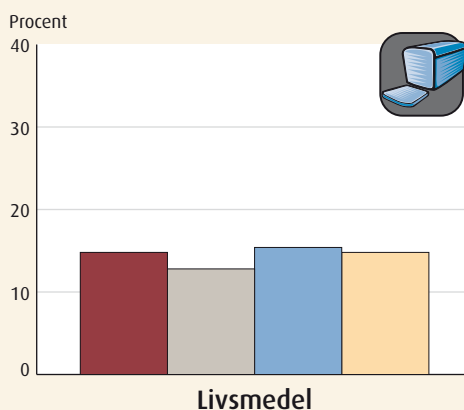
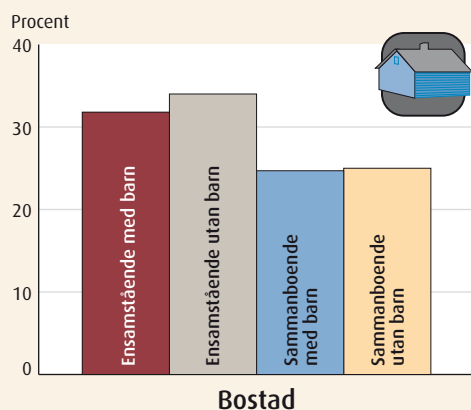
för de sammanboende. Tvärtom är det när det gäller livsmedel. Ensamboende är den grupp som lägger minst andel av sina totala utgifter på livsmedel. Skillnaderna är dock inte lika stora som när det gäller boendet.

Det finns också stor variation inom gruppen ensamboende. De som är ålderspensionärer hade utgifter på i genomsnitt 5 000 kronor mindre i månaden än de i åldrarna 36–65 år. De äldre lägger drygt en tredjedel av sina utgifter på boendet, mot drygt en fjärdedel för de ensamboende som är yngre än 36 år. Också livsmedel tar en något större andel av utgifterna för de äldre. När det till exempel gäller att äta ute har de äldre betydligt lägre utgifter än de yngre. Detsamma gäller kläder och skor samt möbler och inventarier.

Vid jämförelse av olika hushållstyper kan man också se att det är ensamstående med barn som lägger störst andel av sina utgifter på kläder och skor, sammanboende med barn lägger störst andel på transport samt att sammanboende utan barn lägger störst andel på fritid och kultur.

Ensamstående har stora utgifter för boende

Några utgifter efter utgiftspost och hushållstyp 2008. Andel av alla utgifter i hushållet

För ensamstående står boendet för en tredjedel av utgifterna, för sammanboende utgör det bara en fjärdedel.

Författare

Åsa Fridlund Karlsson arbetar med ekonomisk välfärdsstatistik på SCB
tfn: 019-17 68 82
e-post: asa.karlsson@scb.se

Utrikes födda och äldre allt viktigare som arbetskraft

Foto: Lena Blåsjö-Jansson

Sverige står inför en demografisk utmaning då befolkningen framöver kommer att utgöras av en växande andel äldre som inte befinner sig i de mest yrkesaktiva åldrarna, 20–64 år. Ett sätt att möta denna förändring är att svaga grupperns situation på arbetsmarknaden stärks, men är det tillräckligt?

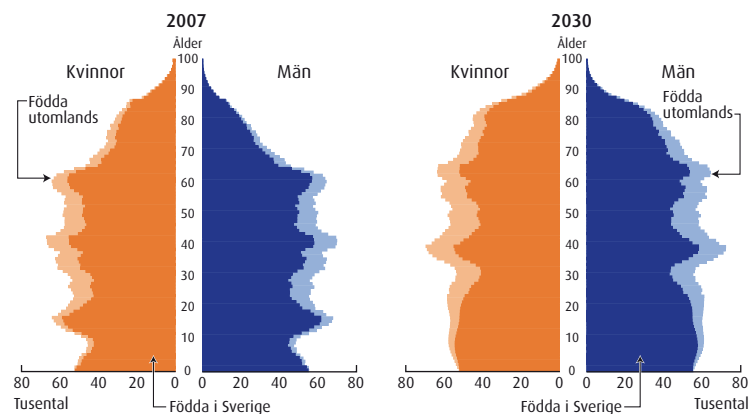
År 2030 väntas Sveriges befolkning ha ökat med närmare 1 miljon. Medellivslängden ökar och det faktum att vi lever längre får konsekvenser på befolkningens åldersstruktur och medför att vi får en allt större andel äldre. Antalet personer i yrkesaktiv ålder, 20–64 år, ökar endast marginellt. Detta leder till en ökad försörjningsbörda, alltså att den arbetande delen av befolkningen måste försörja fler. Vore det inte för invandringsöverskottet skulle befolkningen i de yrkesaktiva åldrarna minska till år 2030.

Utrikes födda deltar i arbetskraften i betydligt mindre utsträckning än övriga befolkningsgrupper vilket kan få stora konsekvenser för det framtida utbudet av arbetskraft. Arbetskraften består av sysselsatta och arbetslösa. Det finns en mängd saker som påverkar deltagandet på arbetsmarknaden bland de utrikes födda. En av de viktigaste är hur lång tid de bott i Sverige. Det finns ett tydligt mönster, där deltagandet på arbetsmarknaden ökar ju längre tid man bott i Sverige. Men trots det är det stora skillnader mellan utrikes födda som bott länge i Sverige och inrikes födda. Invandrarnas ursprungsregion har också stor påverkan på arbetskraftsdeltagandet.

Då antalet utrikes födda väntas öka i framtiden blir det väldigt viktigt att de lyckas etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. SCB:s Arbetskraftsprognos visar

Större andel utrikes födda år 2030

Befolkningspyramider år 2007 och år 2030

Utrikes födda kommer att utgöra en större del av befolkningen 2030 än i dag.

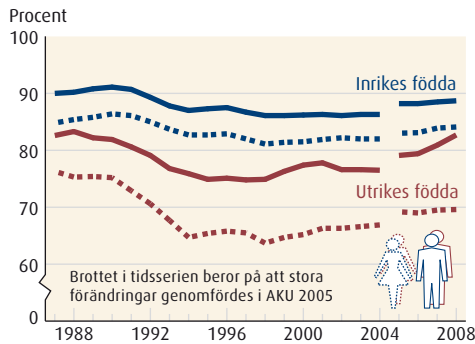
på två alternativa framtidsscenarier över arbetskraftsutbudets utveckling till år 2030. Bakom dessa scenarier ligger en befolkningsprognos och antaganden om olika grupperns deltagande

på arbetsmarknaden. I prognosens huvudscenari har vi räknat med ett ökat deltagande för bland annat utrikes födda. Prognosen tar inte hänsyn till förändringar i konjunkturen och utgår från

Stora skillnader mellan inrikes och utrikes födda

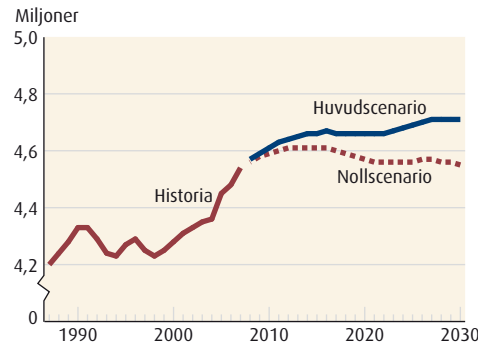
Arbetskraftsdeltagande för inrikes och utrikes födda kvinnor och män i åldern 20–64 år, 1987–2007

Skillnaden i arbetskraftsdeltagande mellan utrikes födda kvinnor och män är i dag större än 1987.

Två scenarier för 2030

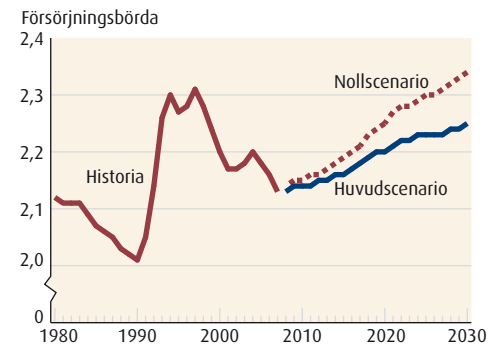
Arbetskraften 1987–2030
Prognos från 2008

Ett oförändrat arbetskraftsdeltagande ger oförändrat arbetskraftsutbud.

Försörjningsbördan ökar i framtiden

Försörjningsbörda 1987–2030
Prognos från 2008

Scenarierna leder till en markant högre försörjningsbörda i framtiden.

Arbetskraften = Sysselsatta + Arbetslösa
Försörjningsbörda = Hela befolkningen/Sysselsatta 20–64 år

att andelen arbetslösa ligger på ungefär samma nivå som år 2007. Övriga antaganden finns redovisade i faktarutan.

År 2030 väntas 4,7 miljoner personer i de nu mest yrkesaktiva åldrarna 20–64 år tillhöra arbetskraften, enligt prognosens huvudscenario. Av dessa väntas 19 procent vara utrikes födda. Det kan jämföras med 14 procent år 2007. Utrikes föddas arbetskraftsutbud ökar med närmare 250 000 personer till år 2030 samtidigt som arbetskraften för de inrikes födda beräknas minska med 75 000. Omfördelningen mellan inrikes och utrikes födda i arbetskraften beror främst på att utrikes födda framöver väntas utgöra en större del av befolkningen i yrkesaktiv ålder.

Ökar inte arbetskraftsdeltagandet utan förblir oförändrat väntas arbetskraftsutbudet ligga kvar på samma nivå år 2030. Detta kan man se i prognosens nollscenario.

Prognosens bägge scenarier leder till en markant högre försörjningsbörda i framtiden. Hur mycket försörjningsbördan

kommer att öka beror på hur många som kommer att vara sysselsatta framöver. Försörjningsbördan ökar betydligt mer om arbetskraftsdeltagandet förblir oförändrat vilket nollscenario visar.

Givet utvecklingen enligt befolkningsprognosen krävs cirka 400 000 fler sysselsatta till år 2030 för att behålla försörjningsbördan på dagens nivå. Andelen sysselsatta av befolkningen i åldrarna 20–64 år skulle då behöva vara närmare 87 procent vilket kan jämföras med dagens nivå på cirka 80 procent. Det är i dag väldigt många som studerar tills de åtminstone fyllt 24 år varför man exempelvis inte kan förvänta sig att ungdomar i den åldern kan bidra i så hög grad till ökad sysselsättning. En så pass hög nivå av andel sysselsatta är således inte realistiskt då det exempelvis skulle kräva att nästan 90 procent av samtliga i åldrarna 25–64 år, såväl inrikes som utrikes födda kvinnor respektive män, behöver vara sysselsatta år 2030.

En annan faktor som skulle kunna öka arbetskraftsutbudet

och minska försörjningsbördan är en ökad arbetskraftsinvandring. Det skulle dock krävas en betydligt större invandring än i dag för att behålla försörjningsbördan på dagens nivå.

Den mest effektfulla förändringen skulle vara att fler arbetar efter att de fyllt 65 år. Som tidigare nämnts kommer antalet personer som är 65 år eller äldre att öka markant till år 2030. Det är således bland de äldre den största arbetskraftsreserven kommer att finnas i framtiden.

Två scenarier

I Arbetskraftsprognos 2009 redovisas två olika scenarier till 2030. Grunden är Befolkningsprognosen 2008. Utöver det görs antaganden om olika grupperas deltagande på arbetsmarknaden.

I **huvudscenario** antas arbetskraftsdeltagandet bli högre 2030 än 2007. Arbetskraftsdeltagandet för de i åldern 55–64 år antas öka. Vidare antas kvinnornas arbetskraftsdeltagande närma sig männens och utrikes föddas arbetskraftsdeltagande närma sig inrikes föddas.

I **nollscenario** antas deltagandet på arbetsmarknaden ligga kvar på 2007 års nivå under hela prognosperioden. Det är således endast den demografiska utvecklingen som påverkar det framtida arbetskraftsutbudet.

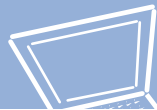

Författare

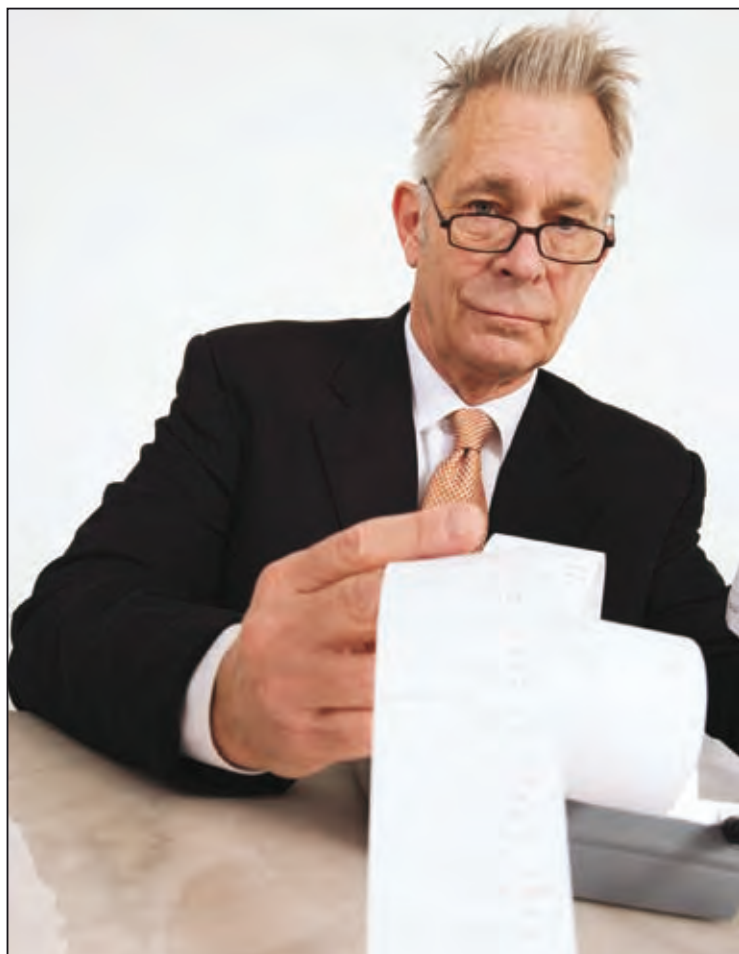
Anna Wilén
arbetar med arbetskraftsprognoser på SCB
tfn: 08-506 940 79
e-post: anna.s.wilen@scb.se

Lästips

Mer om resultaten finns att läsa i **Arbetskraftsprognos 2009**. Rapporten finns i sin helhet på www.scb.se

När kan jag gå i pension?

I den föregående artikeln konstaterades att den yrkesverksamma delen av befolkningen väntas minska i framtiden. Ett sätt att motverka detta vore att höja pensionsåldern i takt med att befolkningen blir äldre.

Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer andelen äldre att öka och andelen yngre att minska. Enligt prognosen beräknas andelen äldre vara 25 procent i slutet av prognosperioden. Om pensionsåldern ligger kvar på 65 år, så betyder det att var fjärde person skulle vara pensionstagare om drygt 50 år.

DEN DEMOGRAFISKA försörjningskvoten beräknas som antalet i åldern 0–19 år och antalet över 65 år delat med antalet i åldrarna 20–64 år. I dag har vi en nivå på försörjningskvot på 70 personer per 100 i yrkesaktiv ålder. Denna nivå antas öka till en nivå

på omkring 88 personer per 100 i yrkesaktiv ålder år 2060. Det kan förenklat uttryckas som att 100 personer skulle behöva försörja 88 unga och gamla.

ANTALET UNGA antas vara ganska konstant under prognosperioden, medan antalet äldre ökar och någon gång kring 2030 ”kostar” de äldre mer än de yngre. Det står i stark kontrast till situationen på 1960-talet, då unga ”kostade” avsevärt mer än äldre.

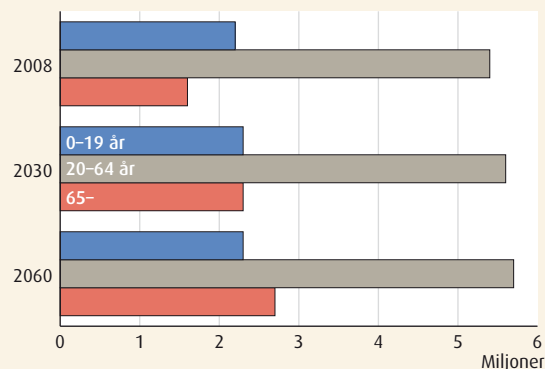
Det ser ut som att den demografiska försörjningskvoten ökar till rekordhöga nivåer. Sanningen är att i början av 1900-talet var den högre, till och med över 100.

Kanske måste de som är födda 1992 jobba tills de är 69 år.

Fler äldre framöver

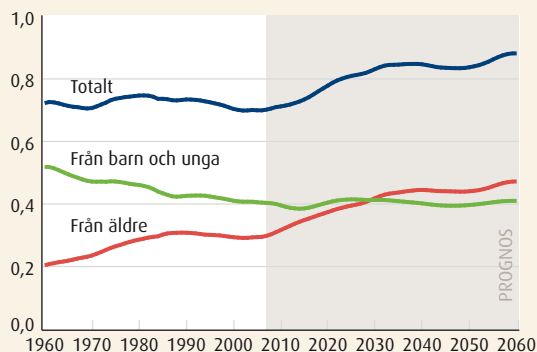
Prognos över antal personer i olika åldersklasser

Prognosen visar att antalet unga förväntas vara ganska oförändrat, medan antalet äldre förväntas öka.

Äldre ”kostar” mer än yngre år 2030

Försörjningskvoten år 1960–2008 samt prognos 2009–2060

2060 behöver 100 personer i yrkesverksam ålder försörja 88 unga och gamla.

Försörjningsbörda och försörjningskvot

Som begreppen används här beskriver försörjningskvoten endast demografiska förändringar i befolkningen, medan försörjningsbördan också varierar med utvecklingen på arbetsmarknaden. Försörjningsbörda och försörjningskvot är begrepp som ibland används som synonymier.

Men den är då beräknad med samma åldersgränser som i dag, 20–64 år. Då var dels pensionsåldern 67 år och dels började arbetslivet i yngre åldrar än idag. Folkskolan var 6-årig och det var få som fortsatte med högre studier.

SEDAN 2003 KAN MAN tidigast börja ta ut sin ålderspension vid 61 års ålder, någon övre åldersgräns finns inte. Tidigare var pensionsåldern 65 år och det har den varit sedan 1975, då den sänktes från 67 års ålder.

I diagrammet intill visas pensionsålderns effekt på försörjningskvoten. För tiden före 2008 visas kvoten både med 65 och 67 år som pensionsålder. I diagrammet syns tydligt att en höjning av pensionsåldern till 69 år 2061 skulle behålla försörjningskvoten på samma nivå som i dag.

Om försörjningskvoten skulle vara på samma nivå som i dag så skulle pensionsåldern successivt behöva höjas så att:

- de som är födda 1949 skulle behöva gå i pension vid 66 års ålder
- de som är födda 1954 skulle behöva gå i pension vid 67 års ålder
- de som är födda 1965 skulle behöva gå i pension vid 68 års ålder
- de som är födda 1992 skulle behöva gå i pension vid 69 års ålder.

Man ska också ha i åtanke att även om pensionsåldern höjs så kommer tiden som pensionär att vara ungefär densamma för dessa årskullar som för de som redan gått i pension eftersom medellivslängden ökar.

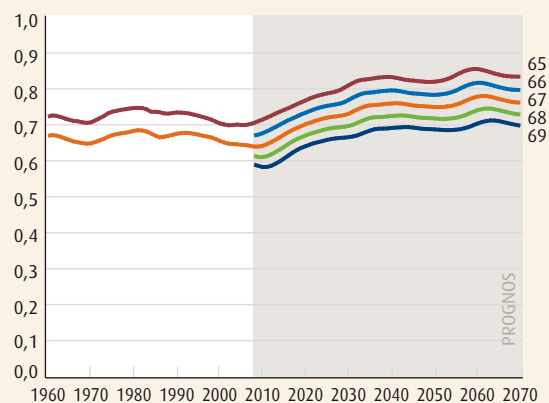
TIDIGARE VARADE SKOLGÅNGEN för många till ungefär 15 års ålder. En del fortsatte till gymnasium och ett fåtal till ännu högre studier. Inträdet i arbetslivet skedde för de flesta mellan 15 och 20 års ålder. Pensionsåldern var 67 år, så det blev mellan 47 och 52 år i arbetslivet. På 1960-talet var den återstående medellivslängden vid 65 års ålder ungefär 15 år.

I dag går huvuddelen en gymnasieutbildning efter grundskolan, över 90 procent av 18-åringarna går i gymnasiet. Det är många som fortsätter med ytterligare studier, drygt 20 procent av 20–25-åringarna går en eftergymnasial utbildning. Det innebär att de flesta inte börjar sitt yrkesverksamma liv förrän vid 20 års ålder och många först i 25-årsåldern eller ännu senare. Eftersom pensionsåldern är 65 år, kommer de som är unga i dag att vara mellan 40 och 45 år i arbetslivet och sedan får de omkring 20 år som pensionärer.

I framtiden är det knappast troligt att utbildningstiden kommer att vara kortare än i dag så att inträdet på arbetsmarknaden skulle tidigareläggas. Slutet på arbetslivet kanske blir

69 år - framtidens pensionsålder

Försörjningskvot med olika pensionsåldrar

2061 behöver pensionsåldern vara 69 år om försörjningskvoten ska vara den samma som i dag.

$$\text{Försörjningskvoten} = \frac{\text{Befolkningen 0-19 år} + \text{Befolkningen 65-}}{\text{Hela befolkningen}}$$

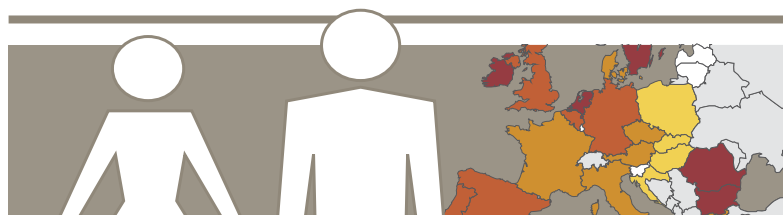
allt mer flexibelt, beroende på i vilka yrken man varit verksam och de ekonomiska förutsättningarna. Detta ger ett arbetsliv mellan 40 och 45 år och en pensionstid mellan 15 och 20 år.

SÅ FRÅGAN I RUBRIKEN skulle kanske vara hur länge kan jag vara pensionär 2060? Och svaret blir då: Lika länge som i dag. ●

Författare

Lena Lundkvist
arbetar med demografisk analys på SCB
tfn: 08-506 946 78
e-post: lena.lundkvist@scb.se

Den faktiska pensionsåldern, det vill säga när man i praktiken lämnar yrkeslivet, var 64 år i Sverige 2007.

På baksidan av tidningen hittar du de faktiska pensionsåldrarna för hela Europas befolkning uppdelat på kvinnor och män.

Källa: Labour Force Survey, Eurostat

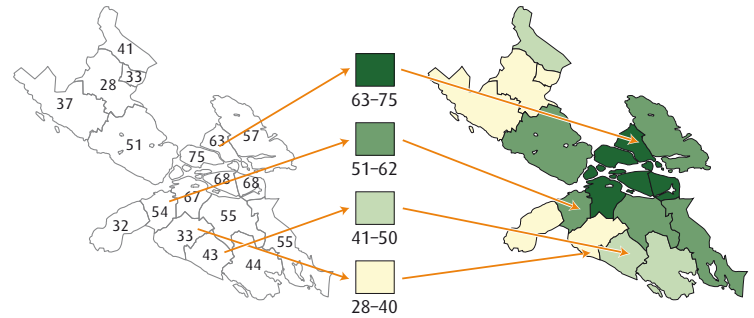
Att ge platsen ett värde

I vardagen möts vi ofta av kartor där man med hjälp av infärgade områden vill förmedla information, exempelvis redovisa valresultat i olika områden. Kartorna kan vara till stor hjälp för att presentera statistik. Det få känner till är att dessa kartor kallas koropletkartor.

Ordet koroplet härrör från grekiskans choros som står för plats och pleth som betyder värde. Att ge platsen ett värde. I början på 1800-talet introducerades karttypen och den har sedan dess varit en av de vanligaste tematiska karttyperna för presentation av statistik. En av fördelarna med koropletkartan är att den på ett enkelt sätt kan visa fördelningen av statistiken geografiskt inom administrativa gränser. De administrativa ytorna infärgas och grupperas efter värdet på det statistiska underlaget.

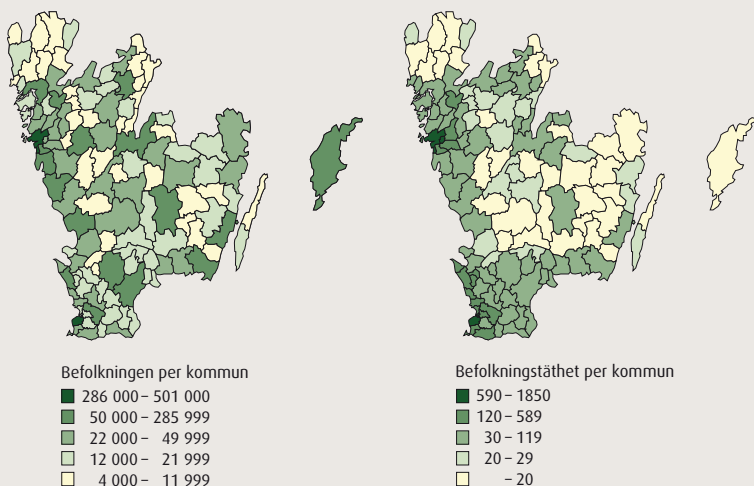
Koropletkartan kan på ett enkelt sätt visualisera rumsliga mönster. Likaså är karttypen bra för jämförelser över tid. Data som

är ytberoende eller knuten till ett område såsom befolkningstäthet är väl lämpande att visualisera. Det gäller också andra typer av relativa data som kan kopplas till administrativa områden, exempelvis medelinkomst, andel arbetslösa eller valresultat. Koropletkartan är däremot olämplig för att visa olika kontinuerliga fenomen som inte kan knytas till administrativa gränser såsom luftföroreningar, temperatur eller höjdvärden. Ett misstag många gör är att presentera absoluta tal. Detta är olämpligt då de administrativa områdena skiljer sig i storlek och form och absoluta värden blir därmed ojämförbara och de rumsliga mönstren suddas ut.

Princip för kopplingen mellan statistik och område.

Denna artikel är en fortsättning på Statistikskolan i Valfärd nr 1 • 2009, där författaren visade hur kartan kan användas som informationsbärare av statistik. Den finns på www.scb.se/valfard

Olämpligt med absoluta tal i koropletkartor.

I DEN VÄNSTRA KARTAN visas befolkningen i absoluta tal medan befolkningen är omräknad till invånarantal per kvadratkilometer (befolkningstäthet) i den högra. När absoluta tal används får läsaren uppfattningen att det är glesare mellan invånarna i många Skånekommuner jämfört med kommunerna i Kalmar län och Gotland. Så är inte fallet då kommunerna i Skåne med låga befolkningstal också har en liten yta jämfört med Kalmars kommuner och Gotland.

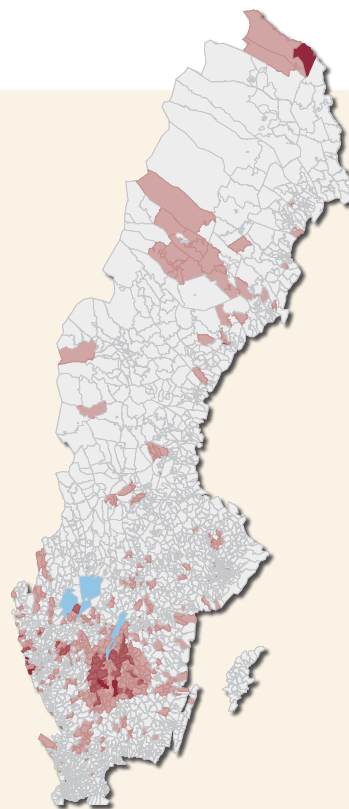

När man skapar en koropletkarta är valet av administrativ indelning viktigt. Valet av skalnivå påverkar såväl kartans läsbarhet som möjligheten att se nyanser i datamaterialet. De regionala variationerna suddas ut när statistiken redovisas på grövre administrativa indelningar. Å andra sidan riskerar kartan att bli alltför detaljerad och förlora i läsbarhet när skalnivån är finare.

DET KAN ILLUSTRERAS med följande exempel. Kartorna över Sverige här intill visar andel röstande på Kristdemokraterna i riksdagsva-

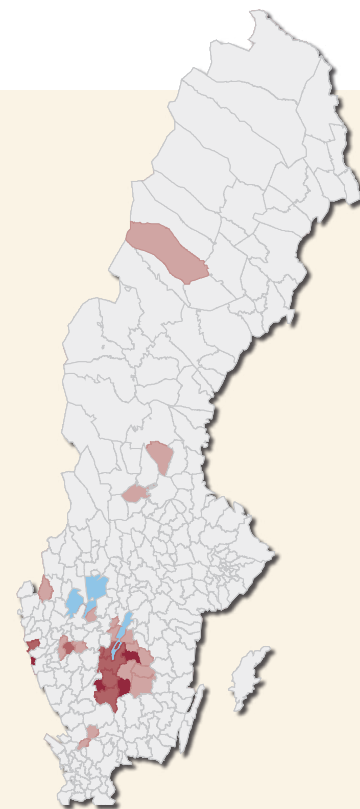
let 2006. Till vänster redovisas röstande per valdistrikt och till höger per kommun. De regionala skillnaderna suddas ut när grövre gränser används, se exempelvis Kuttainens med flera valdistrikt i Kiruna kommun.

Statistiken som kopplas till de administrativa gränserna behöver klassindelas på ett meningsfullt sätt. Valet av klassificeringsmetod kan få stor betydelse för hur kartan tolkas. Antalet klasser bör i normalfallet vara mellan fyra och sex för att underlätta tolkningen av data.

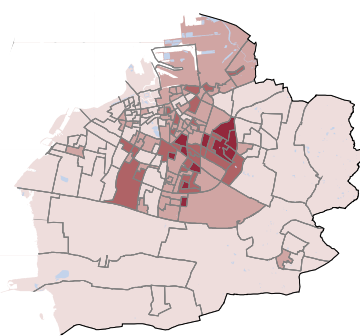
Andel KD-röster i riksdagsvalet 2006 efter valdistrikt
 Antal valdistrikt inom parentes

■ 30 - 47,3 procent	(12)
■ 20 - 29,9 procent	(72)
■ 10 - 19,9 procent	(569)
□ Mindre än 10 procent	(5 497)

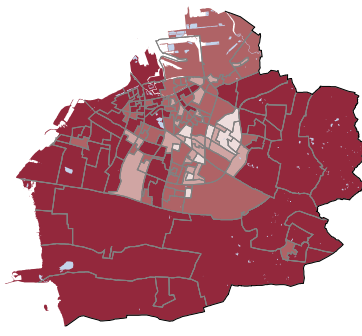
Andel KD-röster i riksdagsvalet 2006 efter kommun
 Antal kommuner inom parentes

■ 20 - 25,1 procent	(4)
■ 15 - 19,9 procent	(7)
■ 10 - 14,9 procent	(17)
□ Mindre än 10 procent	(262)

Valdeltagande i Malmö kommun riksdagsvalet 2006, procent

■ 80,0 - 92,4
■ 70,0 - 79,9
■ 60,0 - 69,9
■ 51,3 - 59,9

Valdeltagande i Malmö kommun riksdagsvalet 2006, procent

■ 80,0 - 92,4
■ 70,0 - 79,9
■ 60,0 - 69,9
■ 51,3 - 59,9

Valdeltagande per valdistrikt i Malmö kommun.

VALET AV FÄRGER är också viktigt för förståelsen av kartan. I en koropletkarta som visar riksdagsvalets blockmajoritet är det brukligt att använda en röd nyans för vänsterblocket och en blå

nyans för högerblocket. Om den tematiska kartan istället ska visa temperaturskillnader uppfattas rödgula nyanser som varma temperaturer och blågröna som kalla. När tematiska kartor innehåller

både positiva och negativa värden symboliserar normalt de röda värdena positiva tal och de blå värdena negativa. Att utnyttja en glidande färgskala från mörkt till ljus när alla värden är positiva i en tematisk karta underlättar läsbarheten. En mörk färgton uppfattas normalt som höga värden och en ljus färgton som låga värden. Färgerna bör dock inte ligga för nära varandra i färgskala utan ha en distinkt skillnad mellan klasserna. I en tematisk karta är det de mörka nyanserna läsaren lägger märke till först och det är också de som ska ha de högsta värdena.

Svart och vitt bör undvikas vid färgsättning av klasser eftersom färgerna ofta redan används som exempelvis gränsfärg för administrativa områden och för områden där värden saknas.

DEN VÄNSTRA KARTAN kan uppfattas som att Malmö har ett lågt valdeltagande jämfört med bilden som förmedlas i den högra. Låga värden bör vara ljusa för att inte kartan ska ge fel intryck.

Författare

Stefan Svanström
 arbetar med geografiska informationssystem på SCB
 tfn: 08-506 945 58
 e-post: stefan.svanstrom@scb.se

Stor global tillväxt av högskolestuderande

I hela världen har antalet studenter i högre utbildning femdubblats från knappt 30 miljoner år 1970 till mer än 150 miljoner år 2007. Allt större andel av världens studenter finns i utvecklingsländer och OECD-ländernas försprång minskar hela tiden. Det är framför allt den snabba expansionen i Ostasien och Latinamerika som gjort att kartan över världens kunskapskapital ritats om radikalt under senare år.

Nyligen publicerad statistik från UNESCO visar att utvecklingsländerna hela tiden knappar in på den rikare världens försprång då det gäller såväl andelen ungdomar som går vidare till högre utbildning som andelen uttagna akademiska examina. I OECD-länderna har antalet studenter i genomsnitt ökat med 3 procent per år under de senaste årtiondena. I länderna utanför OECD har ökningstakten varit i genomsnitt 6 procent per år, vilket innebär att antalet studenter i genomsnitt fördubblats vart 12:e år. Flera av

dessa länder har nu fler studenter i högre utbildning än de stora OECD-länderna. Länder som Kina, Indien, Indonesien och Brasilien har så många fler ungdomar i sin befolkning, att även om andelen studenter alltjämt är lägre än i de rikare länderna, har dessa fyra länder tillsammans fler studenter i högre utbildning än hela OECD.

I Ostasien, dit bland andra Kina, Indonesien, Vietnam, Filippinerna och Thailand räknas, skedde en 20-dubbling av antalet studenter mellan 1970 och

2007. Det berodde främst på den snabba ökningen i Kina. Under perioden 2000–2007 ökade antalet studenter i Kina med i genomsnitt 19 procent per år. I södra och västra Asien har utvecklingen varit långsammare men ändå klart snabbare än i OECD-länderna. Sedan 2004 finns det fler studenter i högre utbildning i länder utanför OECD i Ost- och Sydostasien än i hela OECD.

Även i Afrika söder om Sahara finns det i dag 20 gånger fler studenter än 1970. I hela regionen finns 4 miljoner studenter, vilket är 10 gånger fler än i Sverige eller ungefär lika många som i Japan. Jämfört med andra utvecklingsländer har dock länderna i Afrika söder om Sahara alltjämt en låg andel ungdomar i högre utbildning.

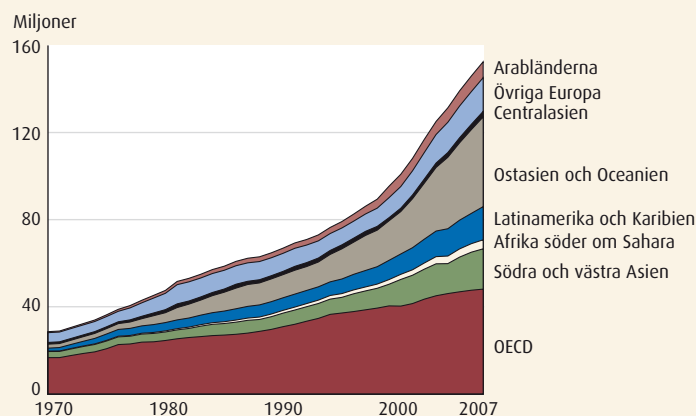
DEN MÄRKBART LÅNGSAMMARE ökningstakten i OECD-länderna har medfört en dramatisk omfördelning av olika regioners andel av världens studenter. Det har medfört att andelen av världens studenter som studerar i OECD-länder har minskat från 56 procent 1970 till 29 procent 2007.

De allra fattigaste länderna har alltjämt låg andel studenter i högre utbildning, men i gruppen av länder som av FN klassificeras i det ”lägre medelinkomstskiktet” finns länder där det skett en kraftig tillväxt i antalet studenter.

Den långsammare befolkningsökningen i OECD-länderna bidrar till att förklara varför OECD-ländernas andel av världens studenter minskat. Till följd av att andra länder haft en snabbare befolkningsökning

Snabb global tillväxt av antalet studerande i högre utbildning

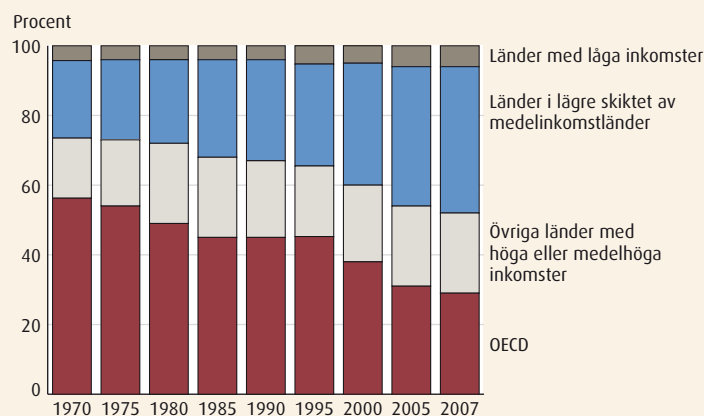
Studerande i högre utbildning efter region åren 1970–2007

OECD-länderna har haft en stabil tillväxt i antalet studenter i högre utbildning, medan expansionen i utvecklingsländerna varit närmast explosionsartad.

OECD-ländernas andel av världens studenter minskar stadigt

Fördelning av världens studenter efter ländernas inkomstnivåer

Allt större andel av världens studenter finns i utvecklingsländer.

Mer än hälften av världens 150 miljoner studenter i högre utbildning är kvinnor.

har OECD-ländernas andel av världens 20–24-åringar mer än halverats från 29 procent 1970 till 13 procent 2007.

EN VIKTIG FAKTOR som bidragit till den snabba ökningen av antalet studenter i utvecklingsländerna är också att allt fler kvinnor i dessa länder gått vidare till högre utbildning. Från 1970 till 2007 har antalet manliga studenter i världen fyrdubblats från 18 till 75 miljoner samtidigt som antalet kvinnliga studenter sexdubblats från 11 till 77 miljoner. Sedan år 2003 har det globalt sett funnits fler kvinnor än män som studerat i högre utbildning. Det är framför allt inom Arabländerna och i Ostasien som det skett en snabb ökning av andelen

kvinnliga studenter under senare år. De regioner som alltjämt har låg andel kvinnor som studerar är Afrika söder om Sahara och södra Asien, medan Latinamerika och Östeuropa har högst andel. Sverige tillhör de länder som har högst andel kvinnliga studenter med en kvot på 1,5 kvinnor på varje man som studerar.

Under lång tid har OECD-länderna upplevt ett ökande inflöde av studenter från utvecklingsländer. Detta har till stor del uppfattats som en ökad studentrörlighet, men sett i relation till utvecklingen av det totala antalet studenter i världen har det inte skett någon nämnvärd ökning av andelen studenter som söker sig utomlands för att studera. Andelen studenter som studerar

utanför sitt hemland har globalt sett till och med minskat något från 1,9 procent 1999 till 1,8 procent 2007.

SETT UR MÅNGA OECD-länders perspektiv är det en kraftigt ökande andel av studenterna som kommer från andra länder. Det gäller också för Sverige, där det skett en tredubbling av antalet utländska studenter från 1999 till 2007.

Ur hemlandets perspektiv är bilden något blandad. Vissa länder, bland annat Polen, Ukraina och Vietnam, har sett en växande andel av studenterna studera utomlands, medan det i exempelvis Kina och Brasilien är en minskande andel av studenterna som studerar utomlands.

I Kina, som ensamt har mer än en sjättedel av världens studenter, ökade antalet utresande studenter med i genomsnitt 15 procent per år mellan 1999 och 2007, men antalet studenter som studerade inom landet ökade ännu snabbare, med i genomsnitt 18 procent per år.

Om man placerar ut världens länder i ett diagram efter ökningstakt för antalet studenter i utlandet och ökningstakt för totala antalet studenter, hamnar Kina i toppen på båda skalorna, medan de flesta länder i Västeuropa befinner sig på den nedre delen av båda skalorna.

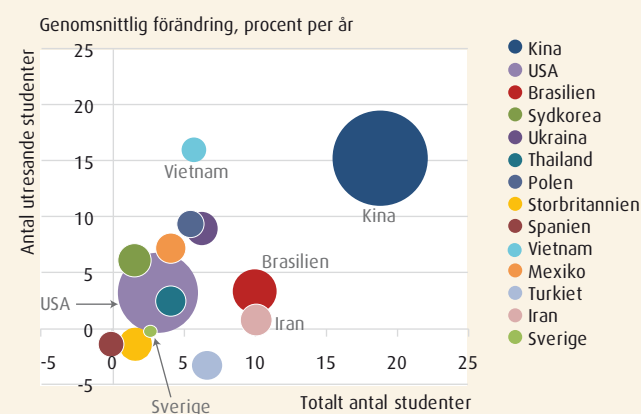
FAKTA

UNESCO Institute for Statistics (UIS) i Montreal är statistikkontor för FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO). UIS publicerar varje år en publikation med namnet "Global Education Digest" med utbildningsstatistik för mer än 200 länder. Den kan laddas hem gratis från UIS:s hemsida www.uis.unesco.org/publications/ged2009.

I OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) ingår 30 länder, däribland de rikeste industriländerna. Sverige är medlem sedan organisationen bildades 1961, medan länder som Polen, Sydkorea och Mexiko blev medlemmar på 1990-talet. När OECD omnämns i jämförelser med år 1970 avser uppgifterna de nuvarande OECD-länderna även för år 1970.

Kina har haft en snabb ökning av både antalet utresande studenter och det totala antalet studenter

Förändring i antal utresande studenter i relation till förändringen i totala antalet studenter 1999–2007

Författare

Michael Bruneforth leder den arbetsgrupp inom UIS som ansvarar för FN:s utbildningsindikatorer för länderna i Asien, Europa, Nordamerika och Sydamerika.
tfn: 001 514 343 7789
e-post: m.bruneforth@uis.unesco.org

Översättning: Kenny Petersson

Svenskars rörlighet över gränserna

Mer än 250 000 personer som är födda i Sverige bor utomlands. Inom 40 år väntas gruppen öka i antal till nära 400 000.

Sverige var under nära hundra år ett utvandringsland med stor utvandring och liten invandring. Under åren 1850 till 1930 utvandrade nära 1,5 miljoner människor, varav 1,2 miljoner flyttade till Nordamerika. Störst

var utvandringen åren 1881–1882 och 1887–1888 då skördarna var magra i Sverige samtidigt som det var högkonjunktur i USA. Av svenskar födda under senare delen av 1800-talet utvandrade ungefär 20 procent av männen och 15 procent av kvinnorna. Av dessa återvände ungefär en femtedel till Sverige.

I början av 1900-talet betraktades den stora utvandringen som

ett allvarligt samhällsproblem och man gjorde omfattande utredningar för att belysa emigrationen och dess effekter på det svenska samhället.

Emigrationsutredningen år 1910 kom fram till att den verkliga utvandringen var underskattad i den officiella statistiken. Om utvandringen skrivs upp enligt emigrationsutredningens bedömning skulle det innebära att det fanns ungefär 720 000 utlandsvenskar år 1900 och som flest cirka 870 000 år 1913.

Enligt en genomgång av olika länders folkräkningar som presenterades av Statistiska centralbyrån i befolkningsstatistiken för år 1900 gjordes då bedömningen att 693 000 personer som var födda i Sverige vistades i utlandet.

EFTER ANDRA VÄRLDSKRIGET har rörligheten över gränserna ökat efterhand. Utvandringen under senare år har varit störst under år med hög arbetslöshet i Sverige, dels i samband med den första energikrisen i början av 1970-talet, dels i slutet av 1990-talet då det gjordes stora åtstramningar inom kommuner och landsting.

Antalet personer som var födda i Sverige och bodde i utlandet fortsatte att minska

Personer födda i Sverige som bodde i utlandet kring år 1900

Land	Antal sverigefödda
Nordamerika	575 000
Norge	50 000
Danmark	36 000
Finland	2 000
Tyskland	12 000
Storbritannien	6 000
Övriga Europa	4 000
Övriga världen	10 000
Totalt	694 000

Källa: Statistiska centralbyråns underdåniga berättelse för år 1900, A) Befolkningsstatistik.

Uppskattningar av hur många svenskar som bor utomlands görs genom att sammanväga olika uppgifter. Andra länder redovisar statistik över hur många av deras invånare som är födda i Sverige eller är medborgare i Sverige. Den svenska folkbokföringen redovisar löpande hur många som flyttar till utlandet och i vilken grad de återvänder till Sverige. Av dem som inte återvänt har man uppskattat antalet som alltså är i livet genom att jämföra med dödlighetstal för den inhemska befolkningen.

De statistiska källorna ger dock en ofullständig bild av den verkliga rörligheten. Personer som vistas kortare eller längre tider utomlands fortsätter av olika skäl att vara folkbokförda i Sverige under utlandsvistelsen.

fram till 1980-talet, då antalet åter började öka. Vid årsskiftet 2008/2009 uppskattas att de var drygt 250 000 personer.

FÖR ATT BEDÖMA UTVECKLINGEN i framtiden måste man göra vissa antaganden för såväl utvandring som invandring och dödsriser för personer som är kvar i utlandet.

Återinvandringen är störst åren närmast efter utvandringen. Av personer födda i Sverige som utvandrade under åren 1990–2005 var det mer än var tredje som återvände inom tre år.

Personer som är födda i Sverige och vars båda föräldrar är födda utomlands har särskilt stor tendens att utvandra. Andelen av befolkningen som tillhör den gruppen antas öka den närmaste framtiden och följderna blir att antalet personer som bor i utlandet och är födda i Sverige ökar ganska kraftigt. Mot slutet av prognosperioden antas att antalet stabiliseras på en nivå strax under 400 000.

Utvandrarmonumentet i Karlshamn

Foto: Lillebror Allin

De flesta utvandrarerna på 1800-talet flyttade till Nordamerika.

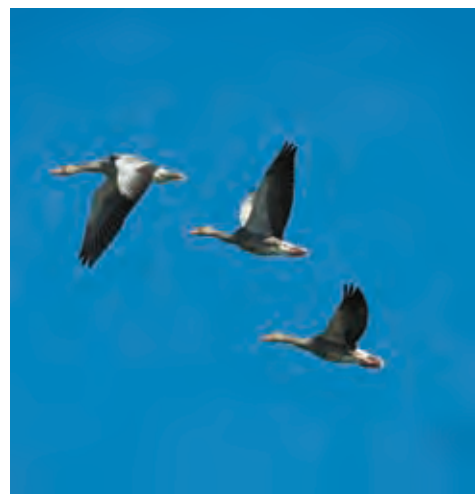

ökar

Modellen har många osäkerhetsfaktorer. Den öppnare arbetsmarknaden inom Europa och harmoniseringen av utbildningsväsendet mellan EU-länderna innebär att allt fler vistas längre eller kortare tid utomlands för att

arbeta eller studera. Det är också svårt att uppskatta hur många nyblivna pensionärer som kan väntas bosätta sig utomlands och hur länge de förväntas bo kvar utomlands.

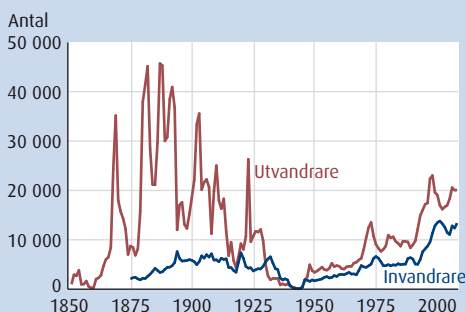
Under den senare delen av prognosperioden väntas återinvandringen öka i takt med att antalet personer födda i Sverige som bor i utlandet väntas öka. ●

Efter andra världskriget ökade rörligheten över gränserna. Utvandringen under senare år har varit störst under år med hög arbetslöshet i Sverige, dels i samband med den första energikrisen i början av 1970-talet, dels i slutet av 1990-talet då det gjordes stora åtstramningar inom kommuner och landsting.

Utvandringen på 1800-talet varierade mycket mellan åren

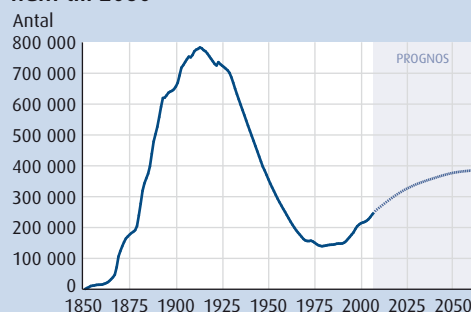
Antal ut- och invandrare födda i Sverige åren 1850–2008

I början av 1900-talet återvände bara ungefär var femte utvandrad svensk. Av senare års utvandrare återvänder mer än hälften.

Antalet svenskar i utlandet väntas öka

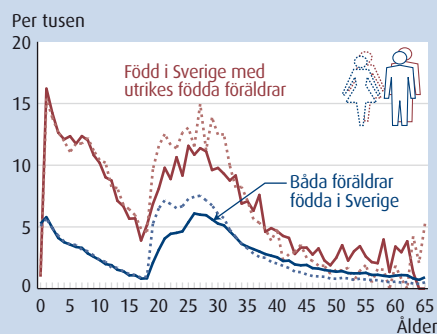
Antal personer födda i Sverige som beräknas ha bott i utlandet 1851–2007 samt prognos fram till 2060

Under den senare delen av prognosperioden väntas återinvandringen öka i takt med att antalet personer födda i Sverige som bor i utlandet väntas öka.

Hög andel utvandrare bland personer med utländsk bakgrund

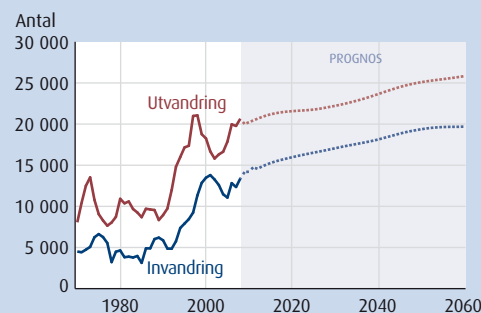
Genomsnittligt antal utvandrare per tusen invånare åren 1999–2008 för personer födda i Sverige efter föräldrarnas födelseort

Unga kvinnor har större tendens att utvandra än män i samma ålder. Det gäller oavsett om deras föräldrar är födda i Sverige eller utlandet.

De flesta utvandrare som är födda i Sverige väntas återvända

In- och utvandring av Sverigefödda 1970–2008 samt antagande för åren 2009–2060

I prognosmodellen antas att utvandringen av personer födda i Sverige ska öka successivt och att andelen utvandrare som återvänder till Sverige minskar något.

Lästips

SCB, Bakgrundsmaterial om demografi, barn och familj, nr BE52: **Modell för att prognostisera återinvandringen av sverigefödda**, publicerades 11 september 2009.

Författare

Christian Skarman arbetar med befolkningsprognoser på SCB
tfn: 08-506 942 83
e-post: christian.skarman@scb.se

Företagande – något för kvinnor

Regeringen vill förbättra möjligheterna att starta och driva företag. Ett steg i den riktningen är regeringens program för kvinnors företagande. Med satsningen är regeringens mål att 40 procent av alla nystartade företag ska startas av kvinnor. År 2007 var 33 procent av alla nyföretagare kvinnor.

Knappt 400 000 personer hade företagandet som huvudsysselsättning enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS) år 2007. Bland dessa var 28 procent kvinnor och 72 procent män. Av de 65 000 nya företagarna var könsfördelningen

jämnare, 33 procent kvinnor och 67 procent män.

FÖRETAGARE I RAMS delas in i två grupper, egenföretagare och företagare i eget aktiebolag (AB). Valet av företagsform styrs bland annat av behovet av och tillgången på kapital, branschtillhörighet och företagets storlek. Att vara egenföretagare innebär en större ekonomisk risk för individen, medan det ställer krav på tillgång till kapital att starta ett aktiebolag. Statistik från NUTEK år 2006 visar att egenföretagare dominerar bland företag utan anställda medan andelen aktiebolag stiger ju större företagen är.

Med egenföretagare avses personer som redovisar ett överskott/underskott av aktiv näringsverksamhet i sin vanliga inkomstdeklaration under enskild verksamhet, handelsbolag eller kommanditbolag. Den eller de personer som bildar företaget är personligen ekonomiskt ansvariga. Med företagare i eget AB avses personer som är delägare i ett fåmansaktiebolag, som personen även fått en löneinkomst från.

Bland de nya företagarna år 2007 var 65 procent egenföretagare och 35 procent företagare i eget AB. Bland egenföretagare var andelen kvinnor större, 37 procent, än bland företagare i

eget AB, där andelen kvinnor var 22 procent.

ETT AV REGERINGENS MÅL med företagandet är att andelen kvinnor bland nyföretagarna ska vara 40 procent. Under flera år har andelen kvinnor varit en knapp tredjedel. Men uppdelat på egenföretagare och företagare i eget AB finns det skillnader. Mellan 2003 och 2007 ökade andelen kvinnor bland egenföretagare, samtidigt som andelen kvinnor bland företagare i eget AB minskade.

TIDIGARE ERFARENHET inom företagandområdet, till exempel som chef, kombinator, styrelseledamot

En tredjedel av alla nyföretagare är kvinnor.

Lästips

Stina Eklund och Altin Vejsiu
Incentives to self-employment decision in Sweden: a gender perspective
The Ministry of Enterprise, Energy and Communications
November 2008

Foto: L. Anclies, Johnér bildbyrå

eller liknande, kan vara värdefullt för att etablera sig som nyföretagare. Kombinatorer är personer som kombinerar anställning med företagande under samma period. De allra flesta av nyföretagarna saknar tidigare erfarenheter. Men graden av erfarenhet är olika för kvinnor och män liksom för egenföretagare och företagare i eget AB. Av dem som har erfarenhet med sig i bagaget och som är egenföretagare är det vanligast med erfarenhet som kombinator. Det gäller både kvinnor och män. Kombinatorskapet kan ses som en väg in i företagandet eftersom man då har möjlighet att testa sin företagsidé.

En annan relevant erfarenhet är som operativ företagsledare, det vill säga den person som sköter ett bolags löpande förvaltning.

BLAND DEM SOM STARTAT som företagare i eget AB är det betydligt vanligare med tidigare erfarenhet som företagare än bland de som startat eget företag. För båda företagsformerna var det vanligare att männen hade tidigare erfarenhet av företagande än kvinnor.

Det är vanligare att egenföretagare har erfarenhet som kombinator än att företagare i eget AB har sådan erfarenhet.

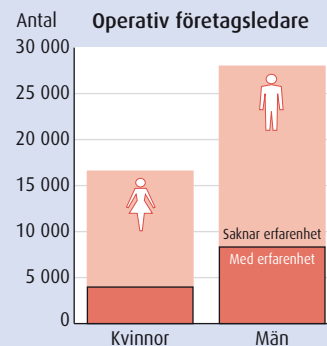
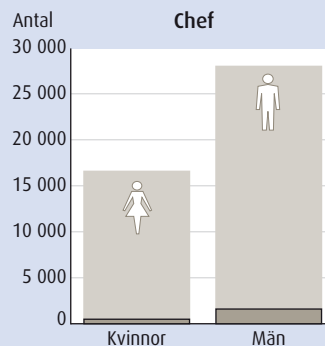
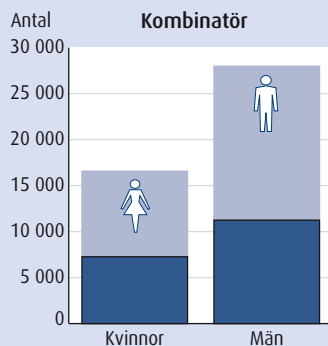
Bland dem som blev företagare i eget AB är det vanligare med erfarenhet av att vara chef än bland egenföretagare. Det gäller för både kvinnor och män. Fler män än kvinnor har chefserfarenhet.

Det är även mer förekommande att de som blivit företagare i eget AB har erfarenhet av att vara operativ företagsledare, än bland nya egenföretagare. Störst andel var det bland män som är företagare i eget AB där nästan hälften hade erfarenhet av att vara operativ företagsledare, bland

Tidigare erfarenhet som kombinator vanligast bland nyföretagare

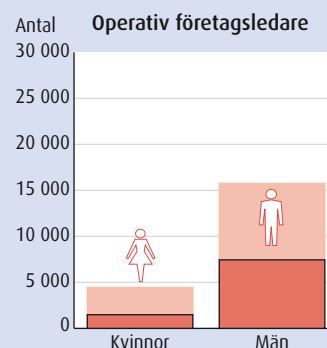
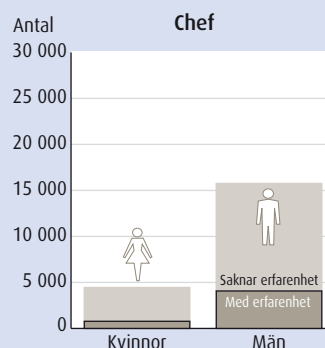
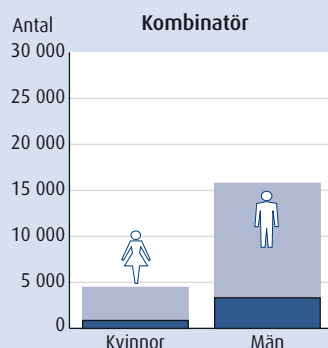
Nya företagare

Har erfarenhet som...

Nya företagare i eget AB

Har erfarenhet som...

kvinnorna hade var tredje samma erfarenhet.

Mer än hälften av både kvinnor och män som är nya företagare i eget AB hade tidigare erfarenhet av att sitta i en bolagsstyrelse. Samtidigt hade färre än var tionde bland de som var nya egenföretagare tidigare erfarenhet från styrelsearbete. Männen erfarenhet är oftare från en ledande styrelsefunktion eller som ledamot, medan kvinnorna oftare varit suppleanter. Det är troligtvis en spegling av hur rollerna i styrelserna är fördelade.

MAN KAN TÄNKA SIG att kvinnor och män med erfarenhet från tidigare företagande, som chef, operativ företagsledare eller styrelsefunktion är mer benägna att etablera sig som företagare i eget AB än som egenföretagare. Det kan också vara så att erfarenheterna bidrar till tillgång på nätverk som underlättar etableringen.

Den här artikeln belyser endast vilka tidigare erfarenheter som de som tar steget över till att bli företagare har med sig. Den säger ingenting om hur dessa företagande kvinnor och män har lyckats med sitt företag.

Författare

Freja Lundgren arbetar med sysselsättningsstatistik på SCB
tfn: 019-17 64 55
e-post: freja.lundgren@scb.se

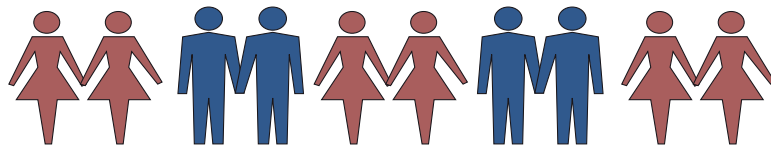
Nya äktenskapslagen:

Fler kvinnor gifter sig

Sedan den 1 maj 2009 kan personer av samma kön ingå äktenskap. Under de tre första månaderna efter lagändringen var det 181 kvinnor och 86 män som gifte sig med en person av samma kön.

Lagen om registrerat partnerskap, som funnits sedan 1995, ersattes den 1 maj 2009 med en reformerad könsneutral äktenskapslag. Enligt den nya lagen

kan även personer av samma kön ingå äktenskap. Efter den 1 maj kan ingen längre ingå registrerat partnerskap och de som så önskar kan med en enkel anmälan till

Skattemyndigheten omvandla ett registrerat partnerskap till äktenskap.

UNDER DE TRE FÖRSTA månaderna efter det att den könsneutrala äktenskapslagen trädde i kraft den första maj i år har 181 kvinnor och 86 män, som inte tidigare var registrerade partners, ingått samkönat äktenskap. Att fler kvinnor än män gift sig med en person av samma kön är ett mönster som gäller för registrerade partners de senaste åren. När partnerskapslagen infördes 1995 var det flest män som registrerade partnerskap. Det första året var det tre gånger så många män som kvinnor som registrerade partnerskap. Den 1 juli 2009 fanns 2 766 kvinnor och 2 725 män som levde i antingen registrerat partnerskap eller samkönat äktenskap. Att antalet personer kan vara ett udda antal beror på att statistiken gäller personer som är folkbokförda i Sverige och att det finns personer som gift sig med en person som inte är folkbokförd i landet.

Under januari–april 2009 registrerade 82 kvinnor och 61 män sitt partnerskap. Efter att den könsneutrala äktenskapslagen trätt i kraft upphävdes partnerskapslagen och det är inte längre möjligt att registrera partnerskap. Några uppgifter om hur många som omvandlat registrerat partnerskap till äktenskap finns ännu inte. Juridiskt sett är äktenskap och registrerat partnerskap helt likställda.

ANTALET BARN som lever i partnerskapsfamiljer har mer än tiodubbplats under de senaste tio åren. I slutet av 1990-talet bodde färre

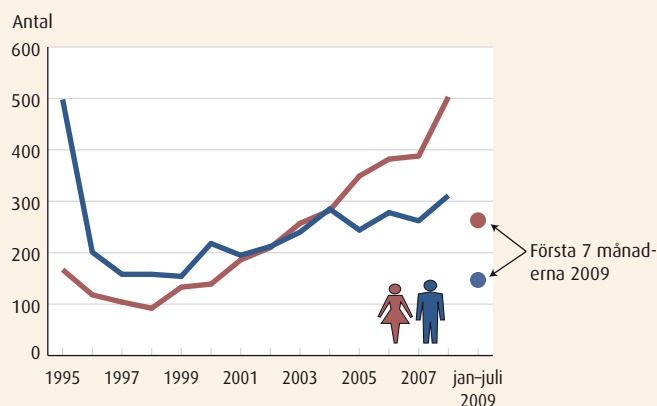
än 70 barn med föräldrar som var registrerade partners. Vid det senaste årsskiftet var antalet 749 barn. De flesta av dessa barn bor med två kvinnor, 706 barn jämfört med 43 barn som bor med två män som är registrerade partners. Partnerskapsfamiljer med barn har i genomsnitt 1,5 barn och hälften av alla barn med föräldrar som är registrerade partners är under fyra år.

FLERA ANDRA LÄNDER har en könsneutral äktenskapslag. Norge införde en liknande lag som Sverige år 2009. Även i Nederländerna, Belgien, Spanien, Kanada, Sydafrika och flera delstater i USA kan personer av samma kön gifta sig.

Danmark var det första land som införde lag om registrerat partnerskap 1989. Andra länder som har registrerat partnerskap, men inte äktenskap, för samkönade par är Island, Frankrike, Finland, Schweiz, Storbritannien, Tjeckien, Tyskland, Uruguay och Ungern. Dessutom finns liknande lagar i vissa delstater i USA, samt i delar av Australien, Argentina, Brasilien och Mexiko. ●

Fler kvinnor än män registrerade partnerskap åren 2005–2008

Nyregistrerade partnerskap 1995–2008 samt nyregistrerade partnerskap och samkönade äktenskap januari–juli 2009

Under januari–april 2009 ingick 143 personer registrerat partnerskap medan 267 gifte sig med en partner av samma kön under perioden maj–juli 2009.

Lika många kvinnor som män lever i registrerade partnerskap eller samkönade äktenskap

Registrerade partners inklusive samkönade gifta 31 december 1998 – 30 juni 2009

Författare

Therese Karlsson

arbetar med befolkningsstatistik på SCB
tfn: 019-17 66 21
e-post: therese.karlsson@scb.se

Sysselsättningsgrad inom EU 2007

Procent av befolkningen 15–64 år

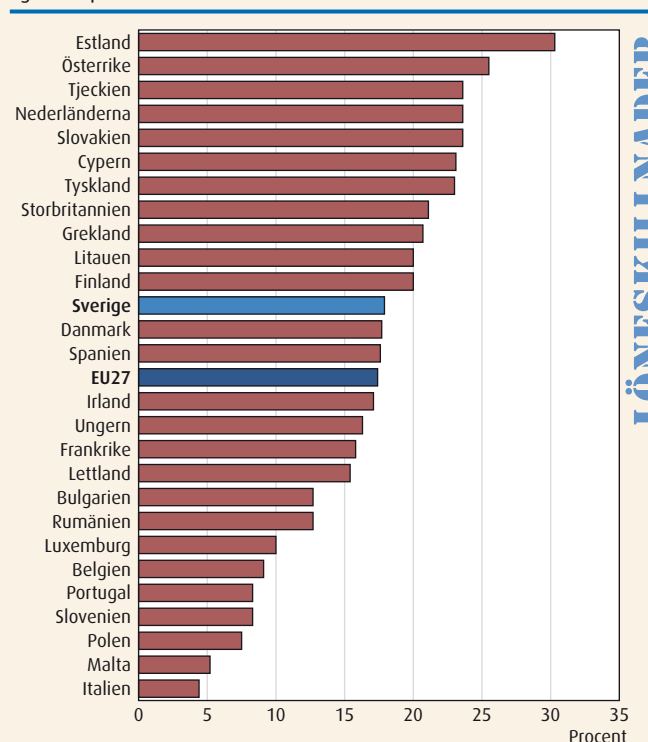
	Kvinnor	Män	Totalt
EU27	58	73	65
Belgien	55	69	62
Bulgarien	58	66	62
Cypern	62	80	71
Danmark	73	81	77
Estland	66	73	69
Finland	69	72	70
Frankrike	60	69	65
Grekland	48	75	61
Irland	61	77	69
Italien	47	71	59
Lettland	64	73	68
Litauen	62	68	65
Luxemburg	56	72	64
Malta	36	73	55
Nederländerna	70	82	76
Polen	51	64	57
Portugal	62	74	68
Rumänien	53	65	59
Slovakien	53	68	61
Slovenien	63	73	68
Spanien	55	76	66
Storbritannien	66	78	72
Sverige	72	77	74
Tjeckien	57	75	66
Tyskland	64	75	69
Ungern	51	64	57
Österrike	64	78	71

ARBETSMARKNAD

Sysselsättningsgraden är antalet sysselsatta i åldern 15–64 år, som andel av den totala befolkningen i samma åldersgrupp. Uppgifterna är baserade på den EU-anpassade arbetskraftsundersökningen.

Skillnad mellan kvinnors och mäns löner 2007

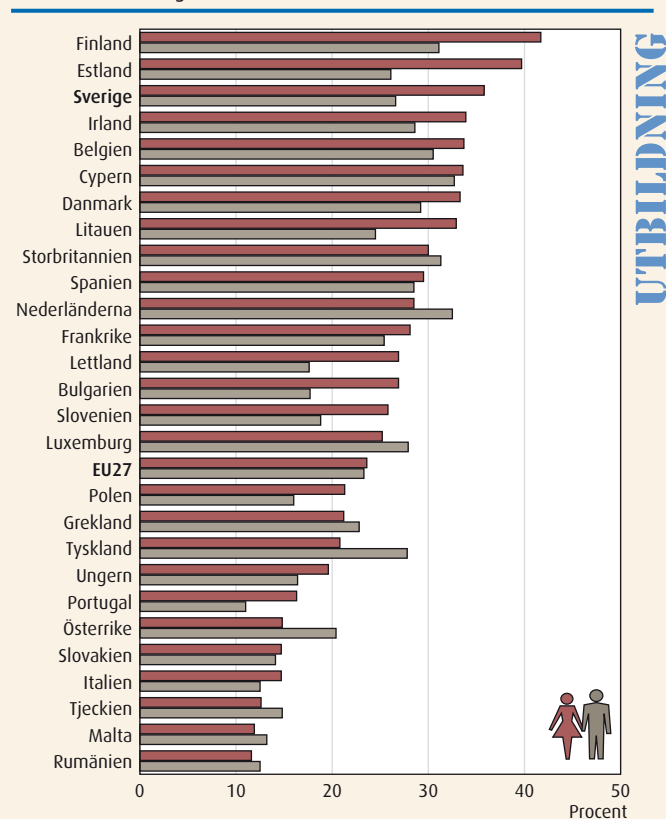
Differensen uttrycks som skillnad mellan mäns och kvinnors genomsnittliga lön i procent av männens lön

LÖNESKILLNADER

Högskoleutbildade inom EU 2007

Andel av befolkningen 25–64 år

UTBILDNING

Befolkningen i EU:s 27 medlemsländer

Land	Folk-mängd ¹⁾ 1 000-tal	Antal födda barn/kvinna	Återstående medellivslängd ²⁾	
			Kvinnor	Män
EU 27	499 700	1,5	82	76
Belgien	10 800	..	83	77
Bulgarien	7 600	1,4	77	69
Cypern	800	1,4	82	78
Danmark	5 500	1,8	81	76
Estland	1 300	1,6	79	67
Finland	5 300	1,8	83	76
Frankrike	64 400	2,0	84	77
Grekland	11 300	1,4	82	77
Irland	4 500	2,0	82	77
Italien	60 100	1,4	84	79
Lettland	2 300	1,4	76	66
Litauen	3 300	1,4	77	65
Luxemburg	500	1,6	82	77
Malta	400	1,4	82	78
Nederländerna	16 500	1,7	83	78
Polen	38 100	1,3	80	71
Portugal	10 600	1,3	82	76
Rumänien	21 500	1,3	77	70
Slovakien	5 400	1,3	78	71
Slovenien	2 000	1,4	82	75
Spanien	45 800	1,4	84	78
Storbritannien	61 600	1,8	82	77
Sverige	9 300	1,9	83	79
Tjeckien	10 500	1,4	80	74
Tyskland	82 000	1,4	83	77
Ungern	10 000	1,3	78	69
Österrike	8 400	1,4	83	77

BEFOLKNING

1) 1 januari 2009. 2) Återstående medellivslängd efter födelsen. Ett flertal uppgifter är preliminära. Återstående medellivslängd: Frankrike, Italien, Storbritannien och EU 27 avser 2006. Övriga 2007. Antal födda barn avser 2007

Allt fler ungdomar behöriga till högskolan

Ungefär var tredje elev som började gymnasiet hösten 2004 var fyra år senare inte behörig att söka till högskolan. Bland dem som började tio år tidigare var andelen ännu högre.

I stort sett alla elever fortsätter att studera efter grundskolan även om det i vissa fall dröjer några år. När programgymnasiet infördes i början av 1990-talet ökade andelen som gick från grundskola till gymnasiet och är numera uppe i 99 procent. De senaste tio åren har andelen elever som fullföljer sin gymnasieutbildning och som är behöriga att söka till högskolan ökat. Det innebär att andelen som inte fullt ut klarar av att slutföra en gymnasieutbildning har minskat.

Av de elever som började i gymnasiet hösten 2004 hade 25 procent inte slutfört en gymnasieutbildning efter 4 år. Dessa elever har av någon anledning avbrutit sina studier vilket innebär att de inte har något slutbetyg från gymnasiet. Ytterligare 8 procent hade ett slutbetyg men var inte behöriga att söka till högskolan. Bland de elever som började hösten 1994

var andelarna högre; 31 respektive 12 procent. Andelen pojkar som avbryter var högre än andelen flickor och det gäller även för dem som inte var behöriga till högskolan.

DET FINNS INTE NÅGRA TYDLIGA geografiska mönster för hur ungdomar klarar sina gymnasiestudier. Västmanlands, Stockholms och Norrbottens län hade en hög andel som avbrutit bland dem som började hösten 2004. Bland de elever som började hösten 1994 var andelen som avslutade i förtid hög i Örebro, Gotlands, Uppsala, Stockholms och Norrbottens län. Andelen som avbrutit studierna minskade i samliga län mellan åren 1994 och 2004.

Närmare hälften av de elever som är födda utomlands och som började gymnasiet hösten 2004 avbröt sina gymnasiestudier. Motsvarande andel för elever födda

i Sverige var drygt 20 procent. Studieresultaten har dock blivit bättre de senaste tio åren. Bland de utrikes födda som påbörjade gymnasiet hösten 1994 var det fler än hälften som avbröt och motsvarande andel för elever födda i Sverige var närmare 30 procent. När det gäller dem som avslutade gymnasiet men inte var behöriga att söka till högskolan var andelen ungefär lika stor bland elever födda utomlands och elever födda i Sverige.

Det finns även samband mellan föräldrarnas bakgrund och hur eleverna klarar gymnasiet. För eleverna som påbörjade sina gymnasiestudier 1994 såg det ut så här:

- Elever med två föräldrar **födda utanför Norden** fullföljer i lägre utsträckning gymnasiet än elever vars båda föräldrarna är födda i Norden, 40 jämfört med 60 procent.

- Elever med två föräldrar som endast har **förgymnasial utbildning** fullföljer i lägre utsträckning gymnasiet än elever vars båda föräldrar har minst gymnasieutbildning, 46 jämfört med 64 procent.

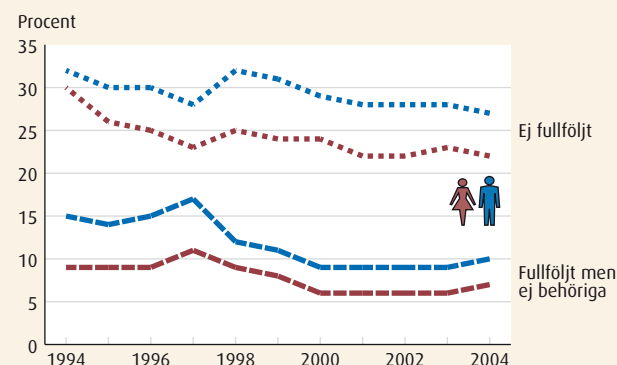
- Elever med två föräldrar som till minst hälften försörjer sig på **ekonomiskt stöd** från samhället fullföljer i lägre utsträckning gymnasiet än elever vars båda föräldrarna inte gör det, 36 jämfört med 63 procent.

Kombinerar dessa tre bakgrundsfaktorer för föräldrarna, det vill säga födda utanför Norden, låg utbildning och mer än hälften i ekonomiskt stöd visar det sig att

Att man till minst hälften försörjer sig på **ekonomiskt stöd** från samhället innebär att minst hälften av den disponibla inkomsten (nettoinkomsten) består av arbetsmarknadsstöd, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning (förtidspension), ekonomiskt bistånd (socialbidrag) och bostadsbidrag.

Allt fler klarar gymnasiet

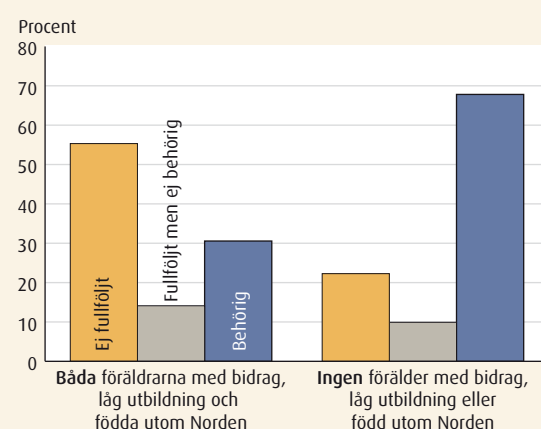
Elever som inte fullföljt gymnasiet inom 4 år samt elever som fullföljt gymnasiet men som inte är behöriga att söka till högskolan

Andelen elever som klarar gymnasiet och därmed är behöriga att söka till högskolan har ökat. Det är en större andel bland flickorna som klarar gymnasiet.

Föräldrarnas bakgrund påverkar

Elever som började gymnasiet hösten 1994 efter bakgrund hos föräldrarna

Endast 30 procent var behöriga av de elever vars båda föräldrar hade låg utbildning, var födda utom Norden och till minst hälften försörjde sig på stöd från samhället.

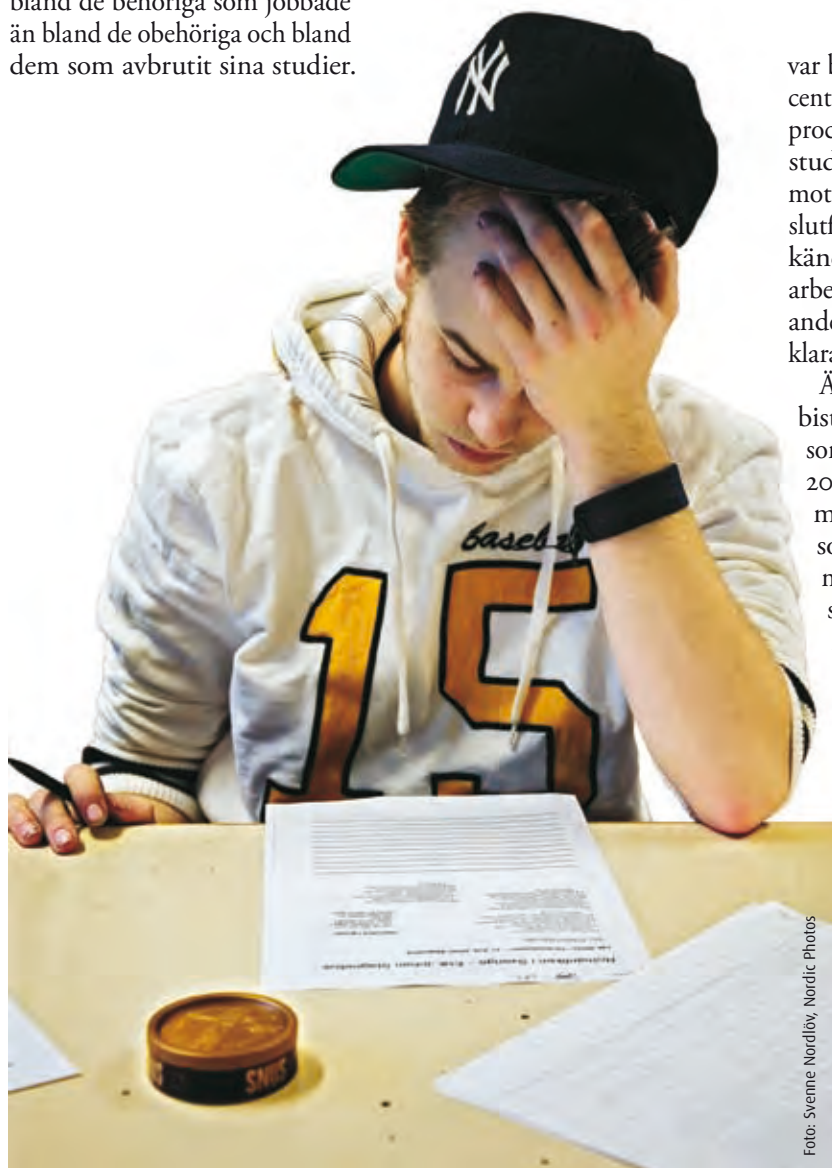
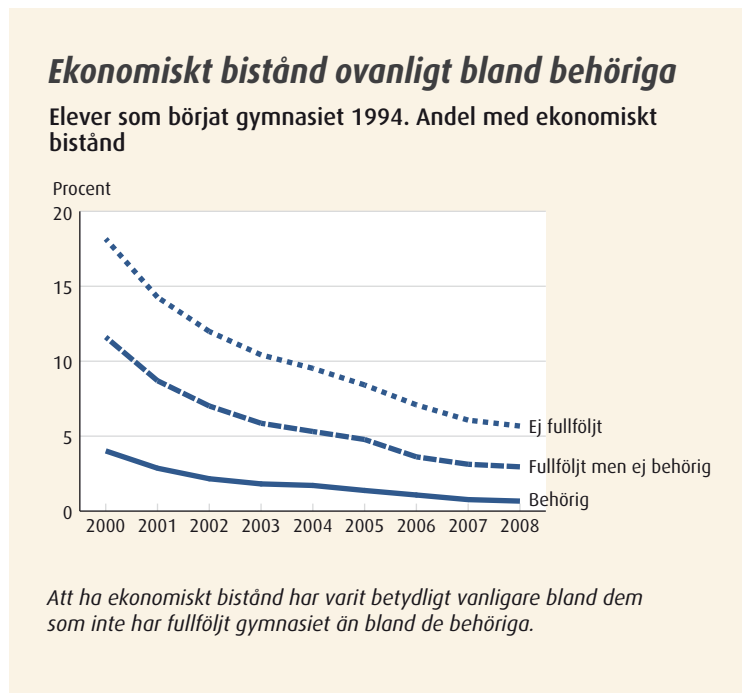

mindre än var tredje elev med denna bakgrund var behörig att söka till högskolan. Av eleverna med motsatt bakgrund – båda föräldrarna födda i Norden, minst gymnasieutbildning och i mindre grad försörjda av ekonomiskt stöd från samhället – var två tredjedelar behöriga att söka till högskolan.

HUR HAR DET DÅ GÅTT senare i livet för eleverna som började hösten 1994? De första åren efter gymnasieskolan förvärvsarbetade en högre andel av de som avbrutit eller som fullföljt men inte var behöriga att söka till högskolan än de behöriga. År 2007 däremot, det vill säga knappt tio år efter gymnasiestudierna, var det fler bland de behöriga som jobbade än bland de obehöriga och bland dem som avbrutit sina studier.

Andelen sysselsatta var 73 procent bland de som avbrutit sina gymnasiestudier. Motsvarande andel för dem som fullföljt men **inte var** behöriga att söka till högskolan var 81 procent och bland de **som var** behöriga att söka till högskolan 86 procent. Det var inte några stora skillnader mellan andelen kvinnor och män som förvärvsarbetade.

Ett sätt att mäta situationen på arbetsmarknaden är hur många och vilka som får arbetsmarknadsstöd. Av de elever som började gymnasiet hösten 1994 och som avbrutit eller som gått färdigt sin utbildning men inte var behöriga till högskolan hade cirka 25 procent arbetsmarknadsstöd år 2000. Bland dem som fullföljt och som

var behöriga var andelen 16 procent. Åtta år senare, 2008, hade 11 procent av eleverna som avbrutit studierna arbetsmarknadsstöd mot 7 procent av dem som hade slutfört sina studier och var godkända. Andelen kvinnor med arbetsmarknadsstöd är högre än andelen män oavsett om de har klarat gymnasiet eller inte.

Även andelen med ekonomiskt bistånd var högre bland elever som inte fullföljt gymnasiet. År 2000 var andelen med ekonomiskt bistånd bland eleverna som inte fullföljt 18 procent mot 4 procent bland eleverna som fullföljt och som var behöriga till högskolan. Även när det gäller ekonomiskt bistånd hade skillnaden mellan grupperna minskat 2008. Andelen med ekonomiskt bistånd bland eleverna som inte fullföljt var nu 6 procent mot 1 procent bland eleverna som fullföljt och som var behöriga.

FAKTA

Att en elev **inte är behörig** att söka till högskolan innebär att han eller hon har fått ett slutbetyg men resultatet räcker inte till den grundläggande behörigheten.

Grundläggande behörighet eller fullständiga studier har den elev som i sitt slutbetyg har lägst betyget Godkänd på kurser som omfattar minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program. De elever som inte fullföljt gymnasiet har avbrutit sina studier vilket innebär att det inte har fått ett slutbetyg.

Lästips

Mer information kommer i den temarapport som ges ut den 11 november 2009.

Författare

Anna Gärdqvist arbetar med utbildningsstatistik på SCB
tfn: 019-17 65 45
e-post: anna.gaerdqvist@scb.se

Unga överger papperstidningen

Ett sätt att hålla sig informerad om vad som händer i samhället är att läsa dagstidningar. Utvecklingen under senare år visar att allt färre har tillgång till en daglig tidning i sin bostad. Samtidigt väljer allt fler att läsa tidningen på internet. Men vilka är det som läser tidningen på nätet? Är det samma personer som läser nyheter i både tryckt och elektronisk form, eller når nyheter på internet grupper som i mindre utsträckning har tillgång till tryckta tidningar?

Andelen av befolkningen som har tillgång till en daglig tidning i bostaden minskar. Enligt bland annat Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) har andelen med tillgång till daglig tidning i bostaden successivt minskat under de senaste 20 åren, från 85 procent av befolkningen i mitten av 1980-talet till 71 procent år 2006–07. Det är framför allt bland den yngre delen av befolkningen som nedgången är tydlig. Men tillgången till en daglig dagstidning minskar kraftigt även bland barnfamiljer, ensamstående och personer med utländsk bakgrund. Bland den äldre delen av befolkningen har det i stort sett inte skett några förändringar alls.

Under samma period har internet utvecklats och därmed möjligheten att läsa tidningen på nätet. År 2006–07 läste en fjärdedel av befolkningen någon dagstidning på internet flera gånger i veckan. Lika många kvinnor som män har tillgång till dagstidning i pappersform i bostaden, men det är fler män som läser tidningen på nätet. Framför allt är det män i åldrarna 25–44 år som ofta läser dagstidningar på nätet, närmare hälften av dessa jämfört med cirka en tredjedel av kvinnor i samma ålder. Bland de äldre, över 75 år, läser endast någon enstaka procent dagstidningar på internet. I övrigt motsvaras de grupper som är frek-

venta läsare av dagstidningar på internet till stor del av de grupper där en minskad tillgång till dagstidning i bostaden är mest tydligt. Det är dock vanligare bland boende i storstadsområden jämfört med boende i övriga landet att läsa tidningen på nätet.

BLAND DE SOM LÄSER en dagstidning regelbundet på internet har över hälften också tillgång till dagstidning i pappersform i bostaden. Här är andelen män nästan dubbelt så stor som andelen kvinnor. Det är även vanligare bland tjänstemän än bland arbetare att läsa dagstidning i både pappersformat och på internet. Samtidigt läser lite drygt 10 procent av befolkningen dagstidningen regelbundet på internet utan att ha tillgång till dagstidning i bostaden. Även detta är vanligare bland män än bland kvinnor samt bland boende i storstäder jämfört med boende i övriga landet. Vanligast är det bland ensamstående män i åldrarna 16–24 år.

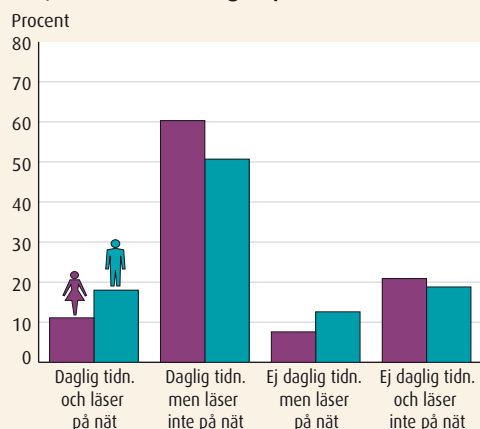
FAKTA

Det råder vissa skillnader i formuleringar och syftningar mellan de olika mätningar som jämförs. I SCB:s Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) frågas efter "tillgång till daglig tidning i ditt boende". Däremot i den undersökning som görs vid SOM-institutet (Samhälle opinion massmedia), mäts "andelen boende med en morgontidningsprenumeration i hushållet". Andelarna i ULF-undersökningarna ligger genomgående runt 3–4 procent över andelarna i SOM-institutets undersökning, men utvecklingen över tid är i stort sett lika.

Det är också intressant att studera vilka som varken har tillgång till dagstidning i bostaden eller läser dagstidningar regelbundet på internet. Detta gäller ungefär var femte person och, framför allt bland de yngre, fler kvinnor än män. Främst är det unga ensamstående kvinnor samt ensamstående föräldrar som inte tar del av nyheter i någon av dessa former. Även här är det en skillnad mellan

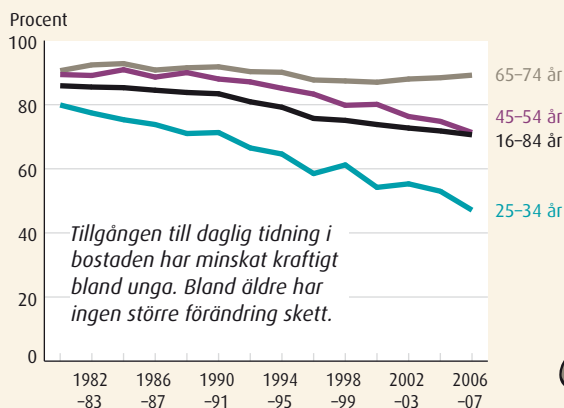
Fler män än kvinnor läser tidningen både på nätet och i tryckt form

Andel som har tillgång till daglig tidning i bostaden och/eller läser tidningen på internet 2006–07

Minskad tillgång till dagstidning bland unga

Tillgång till daglig tidning i bostaden

Tillgången till daglig tidning i bostaden har minskat kraftigt bland unga. Bland äldre har ingen större förändring skett.

den äldre och den yngre delen av befolkningen. Närmare 30 procent av personer som är yngre än 35 år tar inte del av dessa nyhetsformer medan detsamma gäller cirka 10 procent av personer som är 65 år eller äldre.

EN UNDERSÖKNING FRÅN SOM-institutet vid Göteborgs universitet (Nilsson, Ohlsson & Sternvik 2007) visar att andelen som köper lösnummer av morgontidningen minskat sedan mitten av 1980-talet medan andelen som läser tidningen på arbetet eller i skolan varit konstant. I övrigt går resultaten i linje med ULF, det är bland de yngre som den största minskningen har skett och skillnaden mellan den äldre och den yngre delen av befolkningen avseende tillgång till dagstidning har ökat stadigt de senaste 20 åren.

Att ålder verkar vara den starkast påverkande omständigheten talar för att det under de senaste årtiondena skett en förändring i

beteende- eller medievanor hos befolkningen. Därtill visar en analys över tid av tillgången till dagstidning i hemmet att minskningen för gruppen 16–34 år har pågått sedan 1980-talets början medan den kom igång i slutet av 1980-talet för gruppen 35–44 år samt i mitten av 1990-talet för gruppen 45–54 år. Om dessa personer behåller sina medievanor bör alltså kommande generationer av pensionärer i mindre utsträckning än dagens pensionärer ha en morgontidningsprenumeration.

MYCKET TYDER alltså på att det sker en gradvis förändring av befolkningens medievanor. De yngre verkar i allt lägre grad ta del av det traditionella nyhetsflödet medan dessa förändringar ännu inte nått den äldsta delen av befolkningen. En stor del av den minskade tillgången till dagstidning i hemmet kan härledas till ökat tidningsläsande på internet, men det är inte hela sanningen. Till exempel har

storstadsområdenas gratistidningar mer än dubblat sina upplagor det senaste årtiondet (Nordicom och Tidningsstatistik AB).

En tolkning av dessa resultat är att det bland den äldre delen av befolkningen inte har skett några större förändringar avseende tidningsläsandet. Samtidigt har den yngre delen, framför allt då unga män i storstadsområden, till stor del övergett den köpta papperstidningen till förmån för nätupplagan eller gratistidningar. De unga kvinnorna har, liksom de unga männen till stor del övergett den köpta dagstidningen i pappersformat men inte i lika hög grad som männen övergått till att läsa den på nätet. Resultaten ger även anledning att fundera över om intresset generellt för den nyhetsform som dagstidningarna, och då framför allt morgontidningarna, representerar har minskat bland den yngre delen av befolkningen. ●

Källor

Nilsson, Åsa, Jonas Ohlsson och Josefine Sternvik
Pressade tider för den prenumererade morgontidningen.
Ingår i Holmberg, Sören och Lennart Weibull (red) Skilda världar. SOM-rapport nr 44, Göteborg 2008
www.som.gu.se

Nordicom
www.nordicom.gu.se

SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF)

Tidningsstatistik AB
www.ts.se

Författare

Fredrik Scheffer
arbetar med social välfärdstatistik på SCB
tfn: 08-506 940 05
e-post: fredrik.scheffer@scb.se

Telefon och webb ger råd vid alkoholproblem

Allt fler söker hjälp för sina alkoholproblem via Alkohollinjen (telefon) och Alkoholhjälp (internet).

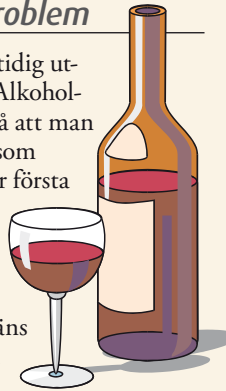
Alkoholhjalpen.se innehåller råd och metoder för den som vill dra ner på sitt drickande. Antalet besökare i år har redan fördubblats jämfört med 2008. Hittills under 2009 har 55 000 personer besökt webbplatsen.

Fyra av tio som ringer Alkohollinjen är kvinnor. De flesta hjälpsökande har jobb och en stadig relation. De stora åldersgrupperna bland männen är 25–39 år och 50–64 år och för kvinnorna

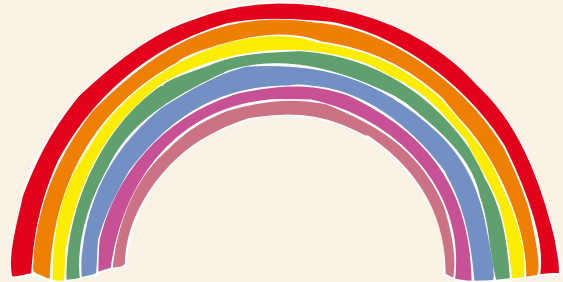
50–64 år. En tidig utvärdering av Alkohollinjen tyder på att man når personer som söker hjälp för första gången.

Alkohollinjen finansieras av Stockholms läns landsting och Statens folkhälsoinstitut. Alkoholhjälp drivs av Statens folkhälsoinstitut.

Källa: Statens folkhälsoinstitut, www.fhi.se

Många unga homo- och bisexuella mår dåligt

Unga homo- och bisexuella uppger att de mår sämre än den övriga befolkningen. Det är exempelvis dubbelt så många som upplever ett nedsatt psykiskt välbefinnande och självmordsförsök förekommer betydligt oftare än hos unga heterosexuella. Var fjärde kvinna och var tionde man bland homo- och bisexuella har någon gång försökt ta sitt liv. Vidare utsätts unga homo- och bisexuella betydligt oftare för hot

om våld och fysiskt våld än heterosexuella i samma åldersgrupp.

Det visar en sammanställning av hälsosituationen bland unga hbt-personer, 16–29 år, som Statens folkhälsoinstitut har gjort. Sammanställningen bygger på uppgifter ur de Nationella folkhälsoenkäterna åren 2005 och 2008.

Källa: Statens folkhälsoinstitut, www.fhi.se

SCB-siffran

7,3
procent

ökade kommunernas kostnader med för stöd och service till funktionshindrade under 2008. Det var därmed det område som ökade mest. Den genomsnittliga kostnadsökningen för kommunerna var 5,1 procent.

Källa: SCB, www.scb.se

Stor invandring från Irak

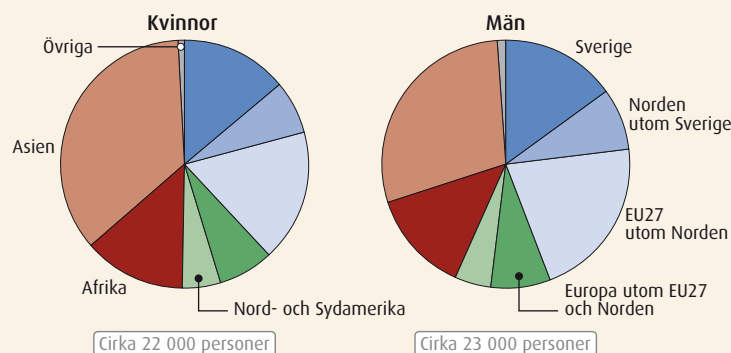
Invandringen till Sverige ligger fortfarande på samma höga nivå som under de senaste åren. I år invandrade 45 200 personer under första halvåret jämfört med 45 000 motsvarande period förra året. Av de som invandrat är 86 procent utrikes födda men den enskilt största gruppen invandrare utgörs fortfarande av svenskfödda personer. Förutom

personer födda i Sverige är personer födda i Irak den största invandrargruppen. Från Irak kom 5 500 personer och de utgör därmed tolv procent av hela invandringen.

Störst antal invandrare under första halvåret hade Stockholms kommun med 6 200 personer.

Källa: SCB, www.scb.se

Invandring första halvåret 2009 efter födelseland

Beskrivning av Sveriges befolkning 2008...

... ger en sammanfattande bild av Sveriges befolkning och dess förändringar under förra året. Bland annat kan du läsa om hur många som flyttat in- och ut ur Sverige, hur man flyttat inom Sverige, hur många som blivit svenska medborgare, hur många som byter efternamn samt vilken som är den vanligaste årstiden och åldern för giftermål. Dessutom hittar du en mängd annan intressant information om befolkningen.

Boken kommer ut den 30 oktober. Tabeller över Sveriges befolkning som ingår i samma serie, publicerades i juni 2009.

Rapporten kan hämtas som pdf på www.scb.se och beställas i tryckt form från e-post: publ@scb.se

Nästa år kan vi vara sju miljarder

Nästa år beräknas världens befolkning att uppgå till 7 miljarder. Mest ökar befolkningen i de fattigaste länderna. Hela 97 procent av befolkningstillväxten under de kommande 40 åren kommer att ske i Asien, Afrika, Latinamerika

och Karibien. Det visar 2009 års siffror över världens befolkning enligt den amerikanska befolkningsbyrån, Census bureau.

Källa: Census bureau, www.census.gov

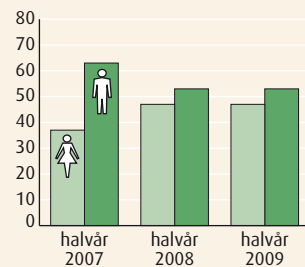
Obetalda SMS-lån ökar

SMS-lån har blivit en vanlig väg in i en skuldfälla. Över 23 000 ansökningar om obetalda skulder för SMS-lån registrerades i Kronofogdens register under det första halvåret 2009. Det är en ökning med 35 procent jämfört med samma period förra året.

De unga vuxna, 18–35 år, står för mer än hälften av de obetalda skulderna för SMS-lån. Men det är inte bara denna grupp som har svårt att betala sina snabb lån. Bland de äldre, åldersgruppen 36–65 år, har den största ökningen av obetalda SMS-lån skett. I den här gruppen är det fler kvinnor än män som inte kan betala

sina lån, medan det bland de yngre är tvärtom vad avser skillnad mellan könen.

Kvinnors respektive mäns andelar av sms-lån

Källa: Kronofogden, www.kronofogden.se

Kvinnors sjukskrivning minskar

Ohälsotalet, genomsnittligt antal ersättningsdagar för sjuk- och aktivitetsersättningar samt

sjukskrivningar, fortsätter att sjunka och har minskat med 7,6 procent sedan juli förra året. Fler kvinnor än män får den här typen av ersättning från Försäkringskassan. Skillnaden krymper dock eftersom kvinnors ohälsotal nu minskar snabbare än mäns. Minskningen beror främst på sjunkande antal sjukskrivningar. Cirka 305 000 kvinnor och 205 000 män fick sjuk- och aktivitetsersättning i juli.

Källa: Försäkringskassan, www.forsakringskassan.se

50 personer kunde ha räddats om de använt bilbälte

Under de senaste åren har det i genomsnitt omkommit cirka 200 bilförare per år i Sverige. Närmare 80 av dem saknade bilbälte. Enligt en analys av Vägverket hade åtminstone hälften av dem som inte använt bälte, cirka 40 personer, överlevt om de varit bältade. Tillkommer gör passagerare som inte haft bältet på och som omkommit.

Bältesanvändningen är i ett europeiskt perspektiv hög i Sverige. Bland förare och framsättespassagerare är bältesanvändningen på landsväg cirka 95 procent i personbil och för baksättespassa-

gerare cirka 90 procent. I tätort ligger bältesanvändning i framsätet på cirka 90 procent. Bland förare av tunga lastbilar har användningen ökat något de senaste åren, men är fortfarande låg, endast 40 procent av förarna är bältade. Bältesanvändningen bland taxiförare har däremot ökat kraftigt de senaste åren och var 91 procent i fjol.

Källa: Vägverket, www.vv.se

Män både utsatta och misstänkta för hatbrott oftare än kvinnor

Under år 2008 uppgick det totala antalet anmälningar som identifierats som hatbrott till knappt 5 900. Av dessa hade:

- 72 procent främlingsfientliga/rasistiska motiv
- 10 procent antireligiösa motiv (islamfobiska, antisemitiska och övrigt antireligiösa)
- 18 procent homofobiska, bifobiska eller heterofobiska motiv
- 0 procent (knappt 15 anmälningar) transfobiska motiv.

någons husvägg – vad som avgör om det är ett hatbrott eller inte är motivet till brottet.

Majoriteten av de personer som misstänks respektive utsätts för hatbrott är män. Könsfördelningen inom de två grupperna skiljer sig dock åt något genom att det är vanligare att den misstänkta gärningspersonen (80 procent) är av manligt kön än att brottsoffret är det (65 procent).

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ), www.bra.se

Ett hatbrott kan vara allt från ett mord till kränkande klotter på

VÄLFÄRDSDAGEN

Onsdag 11 november 2009

Plats: Hotell Sheraton i Stockholm

Föreläsare från olika expertområden kommer att belysa de unga vuxnas situation i samhället utifrån olika aspekter.

Hela programmet finns på www.scb.se under rubriken Kurser & seminarier. Där kan du också anmäla dig till seminariet.

Om du har frågor ring Charlotte Samuelsson, tfn. 08-506 948 17 eller e-posta charlotte.samuelsson@scb.se

Om unga vuxna idag

Lägre faktisk pensionsålder för kvinnor än män inom EU

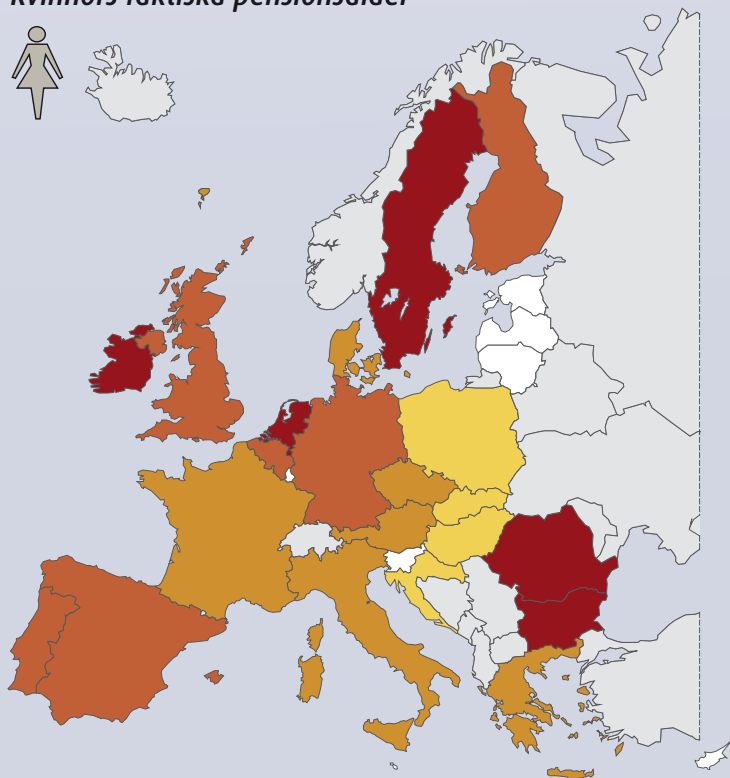
Det är stora skillnader i hur länge vi är yrkesverksamma i de olika länderna inom EU.

Irländska kvinnor jobbar längst och kroatiska kvinnor kortast. Av männen jobbar rumänerna längst och fransmännen kortast.

De svenska männen och kvinnorna hamnar båda på tredje plats, vi går i pension vid i genomsnitt 64 års ålder. Medelåldern vid pensionering inom EU är 61 år för kvinnor och 62 år för män. EU:s kvinnor är i snitt cirka 1,5 år yngre än männen när de går i pension.

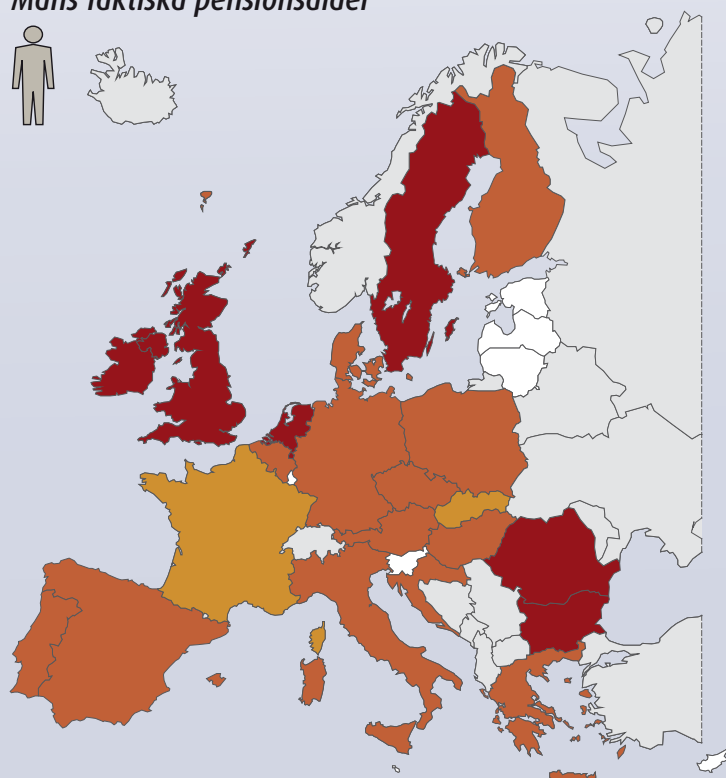
Källa: Eurostat

Kvinnors faktiska pensionsålder

Faktisk pensionsålder beräknas som den genomsnittliga åldern på personer som finns i arbetskraften och som från ett år till ett annat har lämnat arbetsmarknaden.

Mäns faktiska pensionsålder

Genomsnittlig faktisk pensionsålder för kvinnor och män inom EU, 2007¹⁾

- 63,0 – 65,5
- 61,0 – 62,9
- 59,0 – 60,9
- 56,1 – 58,9
- Saknar uppgift
- Utanför EU

¹ Uppgifter för Irland, Bulgarien, Rumänien och Ungern avser 2006